

dossier
associació de dones periodistes

dones

Tardor 2022 núm. 52 3 €

A LES ZONES DE CONFLICTE,
LES DONES SÓN
EL PAL DE PALLER

2022
número 52

sumari

3 Editorial

4-7 Els inicis de les periodistes i reporteres de guerra. Dones valentes i intrèpides Per Angelina Salut

8 Balas para todas Per Montse Erra

9 Forta capacitat de resiliència de les sahrauís Per Pilar Corcoy

10-11 Els drets de les dones: encara molt camí a recórrer Per Anaïs Barnolas

12-13 «El viatge de les dones del desert» de la reportera gràfica Ana Valiño: un centenar d'impressionants retrats de les àvies sahrauís Per Jesús Martínez

14-16 El món fora de cobertura Per Edith Rodríguez

17 Màquines al carrer per fer ecografies Per Margarida Camprubí

18-19 Dones fotoperiodistes en zones de conflicte Per Paloma H. Pastor

20-23 En els inicis del segle XXI, a Mèxic s'han assassinat 35 dones periodistes Per Sonia García

24-25 Opinió Per Xavier Mas de Xaxàs i Txell Feixas

26-27 Europa, refugi Per Jesús Martínez

28-29 Què ens fa vulnerables? Per Alicia González

30 La solidaritat als mitjans Per Esther Molas

31-33 30è aniversari de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya

34-37 L'Administració administrada

38-39 Entrevista a Maria Arena Presidenta de la Subcomissió de Drets Humans del Parlament Europeu Per Angelina Salut

40-41 Dra Mireia Torres Per Arantxa Mena

42-51 Perfils de:

Carmen Sarmiento Per Laura Manzanera

Teresa Turiera-Puigbò Per Esther Molas

María Dolores Masana Per Mayte Carrasco

Mònica Bernabé Per Esther Molas

Alicia Oliver Per Marga Solé

Isabel Galí Per Montserrat Puig

Sandra Balsells Per Paloma H. Pastor

Yesenia Mollinedo Falconi Per Luisa Martínez-García

Gervasio Sánchez Per Carmel·la Planell

Shireen Abu Akleh Per Luisa Martínez-García

Podeu accedir directament a tots els enllaços dels Recursos des de la versió PDF de la revista a www.adpc.cat a l'apartat **Publicacions**

crèdits

Barcelona, octubre de 2022, núm. 52

Consell de redacció: Mavi Carrasco, Marta Corcoy, Esther Molas, Carmel·la Planell, Montse Puig, Àngela Salut, Marga Solé · Coordinació i edició: Marta Corcoy · Correcció: Esther Molas · Disseny gràfic i maquetació: Alicia Gómez-Villuendas · Foto portada: © Ana Valiño (Dona sahraui: Jadiya Lehbib Mohamed Fadel) · Impressió: Gramagraf, scel
Dipòsit legal: B-44.200-2000

Edita: Associació de Dones Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya 10, 1r. - Tel: 93 412 11 11 / 93 412 46 56
E-mail: adpc@adpc.cat Subscripcions: www.adpc.cat
Web: www.adpc.cat
www.donesdigital.cat

Revista associada a:

Imprès en paper reciclat

editorial

Síria, Iemen, Birmània, Sudan del Sud, Etiòpia, Haití, República Democràtica del Congo... són alguns dels 57 països en els quals tenen lloc enguany grans guerres o conflictes de diversa índole. Hem de destacar la guerra entre Rússia i Ucraïna; els talibans a l'Afganistan, el conflicte Israel-Palestina i la situació al Marroc-Sàhara.

Si a tot el món hi ha 194 països reconeguts, el 29% d'ells estan en guerra oberta o viuen conflictes enquistats molts d'ells durant anys.

L'Alt Comissionat de l'ONU per als refugiats calcula que l'any 2021, 89 milions de persones es consideren desplaçades forçoses degut a guerres internes, persecucions, situacions de conflicte, també a causa, de les sequeres, o inundacions, que generen condicions de vida inhumanes.

Unes dades que espanten i donen fe de la debilitat i fragilitat dels drets humans i com aquests drets es violen de manera reiterada en aquestes situacions. No ens hem d'oblidar de l'efecte directe vers les dones. Es queden soles als pobles i ciutats, han d'espavilar-se com poden per mantenir la família i organitzar els serveis bàsics com sanitat i educació. Els homes estan a la guerra!

Sense oblidar les violències sexuals a les quals estan sotmeses les dones i els segrestos com va passar fa uns anys amb les nenes de Nigèria segrestades pel grup terrorista Boko Haram o les condemnes per lapidació a noies acusades d'adulteri al Sudan.

Costums i tradicions socioculturals i religioses molt arrelades fan que en molts països les dones siguin considerades ciutadanes de segona, sense dret a la propietat ni a les llibertats individuals mínimes.

En aquest número de *Dones Dossier* hem volgut documentar i denunciar aquesta realitat anant més enllà de la pròpia guerra i abastant aspectes que afecten directament les dones com, per exemple, la mutilació genital femenina, els matrimonis forçosos o els femicidis, en especial a Mèxic.

Sense oblidar la feina imprescindible de les periodistes, les comunicadores o les fotoperiodistes que treballen a les zones en guerra o conflicte aportant el punt de vista amb perspectiva de gènere. Gràcies al seu treball coneixem les misèries que pateix la meitat de la població, tant les que ocupen puntualment portades de mitjans com les oblidades per la premsa. La precarietat de les seves condicions laborals, majoritàriament com a *freelance*, també cal denunciar-la des d'aquí.

Amb aquesta publicació, a més a més del reconeixement al sector del periodisme, dones i homes, que treballen per informar sobre la realitat que es viu als països en conflicte, també volem commemorar els 30 anys de vida de la nostra entitat, l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, fent un reconeixement a totes les periodistes que ens movem per l'ideal de millorar les condicions laborals i per una comunicació no sexista.

Els inicis de les periodistes i reporteres de guerra

Dones valentes i intrèpides

El periodisme que segueix i informa dels conflictes arreu del món és ingrati i moltes vegades desconegut, especialment si l'exerceixen les dones. En sabem més perquè algunes hi han perdut la vida, han estat segrestades i/o maltractades, que no pas per la seva feina. I en sabem menys de les que, fa anys, van exercir com a editores, directores, redactores, corresponents i fotoperiodistes de conflictes. Moltes han restat en l'oblit; altres es van veure esborrades de la història, o obligades a recórrer a altres professions per poder-se acostar als llocs dels fets, i altres signaven amb pseudònim, tot per escapar-se de les prohibicions i prejudicis vers les dones i també per fugir de la repressió masclista

Per Angelina Salut Mojà

En els inicis del periodisme no es podia entendre que una dona ho deixés tot, marit, fills i família, per anar a seguir uns esdeveniments que succeïen a l'altra punta del món per escriure'n el seu desenvolupament i repercussions.

Tot i així, he pogut trobar dones que ens van deixar escrits que donen fe de l'esdevenir i desenvolupament dels conflictes que van viure. A les seves cròniques relataven des del dia a dia dels soldats, dels hospitals, fins les entrevistes a caps d'estat o protagonistes dels conflictes. No era fàcil per a elles anar al cor del conflicte, no les hi volien, fins al punt que els seus companys homes els hi posaven tots els entrebancs possibles i les criticaven obertament a les seves cròniques.

Richard Harding Davis i James Creelman, reporters a la Guerra de Cuba i companys d'Anna Benjamin, escrivien de manera mordaç del "soroll dels enagos de la periodista a la vora del campament militar" (Nancy Caldwell Sorel, 1999)

Tot i aquests problemes, trobem forces dones que ja a la segona meitat del segle XIX i principis del XX ens relataven què va passar als diferents conflictes, alguns dels quals encara s'arrossequen en aquest segle, a banda dels nous que estan sorgint.

La Guerra Civil espanyola, un punt d'inflexió

A partir de la Guerra Civil espanyola la participació de dones periodistes als conflictes s'incrementa.

Hem trobat, però, dones que molt abans d'aquesta època, havien estat pioneres en la fundació, direcció i redacció de periòdics o de llibres de viatges, per tant ja les podem anomenar "periodistes". Tot i que no siguin l'objecte d'aquest número de *Dones Dossier*, les esmentarem per retre'ls homenatge i col·locar-les al lloc que els correspon com a primeres periodistes.

Ens remuntem al segle XVII, però de ben segur que n'hi ha molt més enllà, com per exemple Egeria, una precursora dels llibres de viatges al segle IV.

Les primeres reporteres tenen uns trets comuns: dones valentes a qui no els importa plantar cara a la societat o a l'*status quo* del moment, amb ganes de trencar els límits o normes establertes per una societat masclista i a animar les dones a viure per elles mateixes. Estan mogudes per inquietuds socials i humanitàries, sensibles a les desigualtats. La majoria són cultes, de classe mitjana-alta, però que s'han hagut d'espavilar per formar-se en el que els interessava, ja que segons quins estudis els hi eren prohibits i la universitat fins ben avançat el XIX o inicis del XX era exclusiva per a homes (amb alguna excepció). Les dones estaven excloses del espai de poder. Havien d'aprendre bones formes, urbanitat, com ser bones esposes, etc. Per tant la majoria eren autodidactes, curioses, agosarades, aventureres. Unes viatjaven, altres es vestien d'home per poder accedir als estudis desitjats, a les tertúlies literàries i/o polítiques o a la feina; altres havien estudiat infermeria o s'havien postulat com a voluntàries a Creu Roja per anar al front. N'hi havia de divorciades, de casades múltiples vegades, amb amants o, fins i tot, que exercien de mares solteres. Eren independents i volien demostrar que les dones PODEN. ●

Les primeres "periodistes" podríem dir que també van ser les primeres feministes, dones disposades a canviar la societat

Sense ser corresponents de guerra han estat pioneres en el periodisme

Mirant el segle IV, trobem una dona, **Egeria** (coneguda amb diferents noms i probablement originària del nord d'Hispania, Galícia), culta i aventurera que va desafiar les normes socials d'aquell moment.

Es pot considerar la primera dona a escriure un llibre de viatges, *Itinerarium*, el relat del seu viatge d'occident a Terra Santa (381-384). Se'l considera el primer llibre de viatges de la Península. Egeria un Ali Bey femení però molts segles abans.

Després, hi ha uns quants segles on sembla que les dones resten amb les "seves obligacions i les que els imposa la societat". Al XVI trobem dones que treballen a les impremtes, només com a mà d'obra.

Al segle XVII **Francisca de Aculodi**, nascuda al País Basc, se'ns mostra com a pionera del periodisme espanyol i europeu. Se la considera la primera dona que es va dedicar professionalment al periodisme i la comunicació. Impressora des del 1678 -per herència del seu marit-, el 1687 fundava, dirigia i redactava la gasetta quinzenal *Noticias principales y verdaderas*, a Sant Sebastià, publicació que va durar fins el 1698. Va ser l'inici de la premsa local.

L'any 1702, a Londres, **Elizabeth Mallet** fundava el *Daily Courant*. Erròniament se l'ha considerat la primera dona editora i periodista de la història, quan en realitat la primera va ser Aculodi.

Eliza Haywood (Elizabeth Fowler). Anglesa. Editora, escriptora i actriu. Entre 1744 i 1746 publicava i editava la *Female Spectator*, una publicació mensual, de la que també n'era redactora amb quatre noms. Fou

la primera publicació periòdica escrita per a les dones i per una dona. "En aquesta revista de la que se'n van fer 24 números, ...va defensar la necessitat de què les dones rebessin instrucció", diu d'ella J. M. Bielsa Gibaja.

Beatriz Cienfuegos (1714-1786). Pionera del periodisme espanyol i internacional. Editava una publicació setmanal *La Pensadora Gaditana**, (1763 i 1764) dedicada al públic femení i on criticava durament la societat del moment que arraconava la dona.

*Hi ha qui defensa que l'autor dels escrits era un clergue.

Madame de Beaumer (1720-1766). Editora, escriptora i feminista. És una de les tres dones que va encapçalar el periòdic mensual *Journal des Dames*, amb Madame de Maitland i Madame de Montanclos, publicació de caràcter feminista editada a París i La Haia del 1759 fins al 1778.

Beaumer està considerada una de les primeres feministes franceses. Es disfressava d'home per poder treballar en la indústria editorial i discutir amb elsensors.

La va succeir al 1763 **Catherine Michelle de Maisonneuve** (?- 1774), també periodista i editora feminista, que va convertir-la en una de les publicacions més reeixides de França del moment i va destacar pel seu contingut feminista.

Marie-Emilie Maryon de Montanclos, Baronesa de Princen (1736-1812), fou la tercera editora del *Journal des dames*, des de principis del 1774 fins al 1775, des d'on va intentar promoure els seus objectius feministes.

Juana Suleau és també una de les dones que va exercir com a editora del periòdic *El Diario de Madrid*, allà el 1788.

Maria Luz Morales (1889-1980). Redactora i directora de *La Vanguardia*. Durant temps va ser l'única dona redactora del mitjà. Entre 1936 i 1937, durant la II República, va ocupar el càrrec durant més de 6 mesos, convertint-se així en la primera dona directora d'un diari nacional, fet que posteriorment li va costar la repressió del règim franquista. El 1923 havia estat directora de la revista *El Hogar y la Moda*, durant cinc anys. A mitjans dels anys 20, a *La Vanguardia*, signava com Felipe Centeno.

Aquestes dones són una mostra de les moltes comunicadores vinculades a la creació, edició i publicació de mitjans de premsa entre el segle XVII i el segle XIX. Hi ha diversos estudis dedicats a elles.

Visibilitzem-les!

Quan parlem de dones periodistes i especialment de corresponents de guerra, estem parlant de professionals "ignorades, discriminades i infravalorades" Ana del Paso a Reporteras españolas, testigos de guerra

Les primeres dones que van viure i explicar les guerres

Concepción Arenal (1820-1893), escriptora i redactora del periòdic *La Iberia*, preocupada per qüestions humanitàries, i feminista. Una de les primeres cronistes de guerra. El 1880 a *Cuadros de guerra*, descriu les escenes de dolor que va veure a la tercera guerra Carlista (1872-1876), quan com a voluntària de Creu Roja dirigia l'hospital de Sang de Miranda d'Ebre.

Es vestia d'home per poder anar a la universitat (1842 i 1845) i assistir a les tertúlies literàries amb el seu marit. Al 1857 feia els editorials del periòdic *La Libéria*. El 1870 funda un periòdic, *La Voz de la Caridad*, i col·labora en diferents diaris fins la seva mort.

Sarah Margaret Fuller Ossoli (1810-1850), primera nord-americana amb un contracte en una redacció i de les primeres reporteres de guerra. Viatgera, escriptora i feminista, dirigeix la revista *Dial* i treballa al *New York Tribune*, que l'envia a Europa com a corresponsal. Esclata la Revolució Italiana de Mazzini (1849) i s'ofereix per dirigir un hospital, des d'allà escriu la crònica de la guerra i entrevista Giuseppe Mazzini, un dels protagonistes de la revolució.

El seu llibre *Woman in the Nineteenth Century* és la primera declaració detallada del feminisme als Estats Units d'Amèrica, va inspirar la primera Convenció dels drets de les dones a Seneca Falls (Nova York), el 1848.

Catherine Ferguson (1856-1915). Coneguda com *Kathleen Blake Watkins* o *Kit Coleman*, periodista, editora del *Toronto Daily Mail and Empire*. La primera dona en aconseguir una acreditació com a corresponsal de guerra del govern d'Estats Units (*Secretary of War*), per anar a Cuba (1898). Però ni el periòdic ni les autoritats militars volien que les notícies del front les escrivís una dona. Donava suport a les causes de les dones, igualtat de salari per igual treball i, el 1910, ho va fer al sufragi femení. La seva pàgina al periòdic es va convertir en el *Woman's Kingdom*.

Clara Bewick Colby (1846-1916), conferenciant, editora, corresponsal, activista pels drets de les dones. El 1883 funda, edita i publica *The Woman's Tribune*, principal publicació sobre el sufragi femení del país. El 1898 esdevé la primera dona anomenada oficialment corresponsal de guerra que representava un diari femení.

Katherine White*, periodista del *Chicago Record*, una de les primeres periodistes que va viatjar a Cuba després d'inscriure's com a infermera a la Creu Roja.

*Erròniament en moltes publicacions l'anomenen amb el nom d'home, Trumbull White.

Anna Northend Benjamin (1874-1902). Primera fotoperiodista en cobrir una guerra. Va a Cuba, pel *Leslie's Weekly*. El 1898 el govern nord-americà foragita les dones periodistes del front de batalla. Anna aconsegueix arribar a Guantánamo i a Santiago, des d'on informa de batalles i estat dels ferits. L'any següent cobreix la insurrecció filipina per al *New York Tribune* i el *San Francisco Chronicle*.

Carmen de Burgos Seguí (1867-1932), *Colombine*; escriptora, periodista, traductora, pedagoga i activista pels drets de les dones. També signava com *Gabriel de Luna*, *Perico el de los Palotes*, *Raquel Honorine* o *Marianela*. Primera redactora d'un diari i reportera de guerra espanyola documentada. Tenia una columna a *El Diario Universal*. El 1906 entra a *El Heraldo de Madrid* i, com a corresponsal, va a Melilla a cobrir la guerra del Marroc (1909), on va visitar hospitals i campaments militars, oferint escenes de la vida diària dels exèrcits i aspectes diferents de la guerra, com a dona tenia accés a espais privats de dones àrabs prohibits als homes. Va viure fets com el de l'*Automóvil tiroteado*, publicat a *El Telegrama del Rif*. El 1914 va informar de la Primera Guerra Mundial des d'Alemanya.

Consuelo González Ramos (1877-1956), coneguda com *Celsia Regis* i *Doña de Campos*; escriptora, periodista, editora i directora de periòdics. El 1909 embarca com a infermera voluntària cap a Àfrica. Des dels hospitals de campanya relata la Campanya del Kert -*La mujer española en la campaña del Kert*- i col·labora amb *El Telegrama del Rif*, on publica *Retrato del hospital de Docke* (1911-12).

Sofia Casanova (1861-1958). Escriptora, periodista, defensora dels drets de les dones. Casada amb un diplomàtic polonès, a la primera Guerra Mundial es trasllada a Varsòvia i s'allista com a infermera a Creu Roja, i relata el conflicte a l'Europa de l'Est per a *ABC*.

Exiliada a Rússia, viu la caiguda dels tsars, de la cort imperial dels Romanov; la Revolució d'Octubre, la mort de Rasputin i el cop d'estat de Lenin; i entrevista a Trotski. Des de Varsòvia explica les seves impressions sobre la guerra Civil Espanyola a la *Voz de Galicia* posicionant-se a favor del bàndol nacional i el 1938 entrevista a Franco. A la II Guerra Mundial és a Varsòvia d'on ha de fugir. Llavors es pronuncia en contra de l'actuació dels nazis en l'ocupació de Polònia i en els camps de concentració, fet que li costa la feina a l'ABC. Fins la seva mort viu amagada i oblidada a l'altra banda del mur.

Se la va proposar pel Premi Nobel de Literatura.

Elizabeth Jane Cochran (1864-1922), coneguda com a *Nellie Bly*. Defensora dels drets de les dones. Treballa al *Pittsburgh Dispatch* i va a Mèxic com a corresponsal per cobrir les revoltes en el règim de Porfirio Díaz. Pel *New York World* s'infiltra en un psiquiàtric 10 dies per denunciar les males condicions en l'atenció dels interns; reportatge que provoca canvis importants. El 1889 convenç a Pulitzer, director del *New York World*, per fer la volta al món de *Julio Verne*, que aconsegueix fer en 72 dies, 6 hores i 11 minuts. Per a l'*Evening Journal* segueix la convenció a favor del vot femení (1913) i després cobreix la I Guerra Mundial des del Front de l'Est.

Mary Roberts Rhinehart (1876-1958) Escriptora i infermera. Va col·laborar a *The Saturday Evening Post*, com a corresponsal al Front de Bèlgica durant la I Guerra Mundial, on va entrevistar personatges rellevants. El 1918 era a París quan es va signar l'Armistici.

Peggy Hull, pseudònim d'**Henrietta Eleanor Goodnough Deuell (1889-1967)**, viatgera, periodista d'investigació i corresponsal de guerra especialitzada en reportatges militars. El 1916 per a *El Paso Herald* i a *El Paso Morning Times* cobreix els conflictes entre Texas i Mèxic. El 1917 per al *Morning Times* cobreix la I Guerra Mundial, sense acreditació del Departament de Guerra. Està 6 setmanes en un camp d'entrenament de l'artilleria americana, des d'on envia reportatges al *Morning* i a l'edició de l'armada del *Chicago Tribune*.

Arenal, primera cronista de guerra i revolucionària feminista nascuda el 1820. Amb ella neix el feminisme a Espanya

Per gelosia dels companys ha d'abandonar el front. Aconsegueix, però, ser la primera corresponsal femenina acreditada pel Departament de Guerra dels EUA davant l'AEF, per ambdues guerres. El 1932 cobreix l'atac japonès a Xangai pel *New York Daily News*. Sempre anava vestida amb el seu peculiar uniforme militar. Destaquen els seus relats *Petites històries de guerra*, sobre les esperances, les pors i el dia del soldat normal.

Margarite Ruiz de Lihory (1889/93?-1968). Aristòcrata valenciana. Va estudiar dret. Artista, pintora, espia doble (Espanya i Rif), corresponsal de guerra, sufragista i feminista. Arriba al Marroc el 1922 com a corresponsal i, mentre escriu sobre el conflicte, fa d'espia doble. Es considera una *Mata Hari* espanyola. Se li atribueix una llarga llista d'"amants o amics íntims" (Primo de Rivera, Abd el-Krim -cap de la resistència rifenya-, Henry Ford, M. Aznar, Franco). El 1923 va a Mèxic com a defensora del feminisme.

Teresa Escoriaza (1891-1968). Pseudònim: *Félix de Haro*. Escriptora, traductora, periodista, locutora de ràdio i corresponsal de guerra. Va col·laborar amb *El Liberal*, *La Libertad*, el *Mundo Gráfico* i altres. Va cobrir la Guerra del Rif (1921) per *La Libertad*, cròniques que va recollir en *Dolor de la guerra*. També ens relata el desastre d'*Annual*.

El 1924 fa el primer discurs feminista a Radio Ibèrica: "*La radiotelefonía es el arma con que la mujer, especialmente la española, conquistará su libertad*".

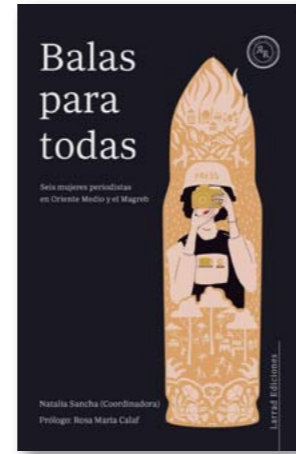
Aquesta relació de dones periodistes i corresponsals de guerra només és una petita mostra de les que hem trobat des de mitjans del segle XIX fins la Guerra Civil. Que ningú digui que les dones no hem estat actives des de sempre, el que hem estat és silenciades i invisibilitzades.

Consultar article sencer amb els recursos al web: www.donesdigital.cat

"Si somos feministas de verdad, es decir si sentimos la causa de la mujer, debemos de prescindir de nuestros propios intereses en bien del interés general de todas las mujeres"
(C. González Ramos)

Balas para todas

Sis reporteres relaten en aquest llibre les seves experiències en zones de conflicte a l'Orient Mitjà i al Magreb, i les històries de les dones que pateixen la guerra. Són mirades en femení i sense victimisme

Per Montse Erra i Ros

Des de 1990, els termes “dones i infants” s’han convertit en un sinònim de “víctimes”. Les dones, la meitat de la població dels països devastats pels conflictes, s’han reduït en personatges indefensos en les cròniques d’homes periodistes. Per sort, les narratives van canviar amb les protestes i revoltes de les Primaveres Àrabs, que van començar el 2010. Un estol de dones joves periodistes van ser-hi i van aportar el seu punt de vista femení. Van aprofitar el seu gènere per entrar en l’univers de les dones d’aquells països, vetat als homes periodistes. A *Balas para todas*, les sis autores relaten precisament això: les seves històries com a informadores, durant anys, en zones de conflicte i les històries de les dones que pateixen les guerres, però sense victimisme ni sentimentalisme.

Natalia Sancha és una fotoperiodista andalusa de 43 anys, excorresponsal d’*El País* a l’Orient Mitjà. Els darrers 14 anys ha viscut a Beirut, la capital del Líban, per informar, des de primera línia, dels esdeveniments en aquesta regió convulsa i complicada. Feia temps que barrinava escriure un llibre sobre la seva experiència en zones de conflicte a l’Orient Mitjà i al Magreb. Al final ho ha aconseguit amb la publicació d’aquesta obra, que recull els seus relats i els de cinc periodistes més que, com ella, han explicat els conflictes a la zona. Són la colombiana Catalina Gómez Àngel, la libanesa Maya Gebeily, l’egípcia Eman Helal, la italiana Nancy Porsia i la siriana Khabat Abbas.

El perquè de tot plegat

Dones Dossier ha conversat amb Natalia Sancha per saber el perquè del llibre. Ens comenta que amb els companys periodistes intercanviaven les perspectives amb què havien cobert el conflicte “i quan ho feia amb les companyes dones sempre teníem un angle diferent. La part del front, trets, sang... hi era, naturalment, però nosaltres hi afegíem temes més humans, socials, polítics... des d’un angle en què la dona no aparegués constantment com a una víctima indefensa: eren gihadistes actives radicalitzades, combatents,

Les sis autores del llibre: Catalina Gómez Àngel, Maya Gebeily, Eman Helal, Nancy Porsia, Khabat Abbas i Natalia Sancha

dones que s’havien quedat viudes però que van tirar endavant un negoci... dones que tenien un rol actiu, participatiu i constructiu en un conflicte”.

A l’Orient Mitjà, la cultura i els costums no són socioculturals sinó religiosos i provoquen que la dona sigui una ciutadana de segona. La societat està segregada per sexes i, per tant, els homes corresponsals, que encara dominen aquesta professió, tenen prohibit l’accés al món de les dones. En canvi, les reporteres poden entrar a l’espai de les dones i també dels homes i d’aquesta manera aporten una perspectiva de gènere més inclusiva i general del que és la guerra.

Rosa Maria Calaf escriu el pròleg

La periodista i advocada Rosa Maria Calaf ha escrit el pròleg de *Balas para todas*, on destaca que “s’hi reformula l’habitual narrativa masculina a l’apropar-se en femení a la guerra, a les dones que la pateixen i a les que l’expliquen”. Afegeix que el llibre demostra que “estem disposades a defensar el nostre espai i afrontar el repte d’informar en el segle XXI”.

Per a Natalia Sancha és “tot un honor” que una de les pioneres a cobrir guerres n’hagi escrit el pròleg. “La meua generació ho ha tingut més fàcil gràcies a Rosa Maria Calaf, Carmen Sarmiento, Maruja Torres... perquè ens han aplanat el camí”.

Balas para todas ha estat publicat per Larrad Ediciones. ●

Natalia Sancha, a Bashiqa, a l'Iraq. Foto de Shahab Botani

Forta capacitat de resiliència de les sahrauís

Les sahrauís gaudeixen de grans quotes de llibertat. Són valentes resilientes, lluitadores, decidides, independents. No s’espanten davant les dificultats

L'activista Sultana Khaya

Per Pilar Corcoy Cos

La invasió de Saguia el Hamra i Rio de Oro va provocar l’èxode de la població sahrauí cap al desert. Va tenir lloc el 1975, amb la retirada d’Espanya, la potència colonitzadora, i la cessió del territori al Marroc. La Marxa Verda amb civils i l’enorme reforç de l’exèrcit marroquí va provocar l’ocupació de les principals ciutats: El Aaiún, Smara, Boujadour, Guelta Zemmour, Dakhla... És l’inici de l’èxode de refugiats sahrauís, acollits en campaments improvisats en territori algerià.

Elles s’organitzen

De seguida les dones s’ocupen d’organitzar la població i destinar-la al campament que li pertoca segons el seu lloc d’origen. Es creen tres grans wilayas: El Aaiún, Smara i Dakhla. I dins de cada wilaya les daïres o campaments on anava destinada la població provinent de les ciutats del mateix nom. I tot seguit es funda l’Associació Nacional de Dones Sahrauís.

A les zones ocupades pel Marroc destaca la resistència de les dones, sotmeses a controls constants, vexacions, violacions, detencions dels seus fills... Dones valentes, veritables heroïnes que planten cara a la repressió i en pateixen les conseqüències. Activistes, com Sultana Khaya, que ha patit nombroses i cruels agressions a casa seva on conviu amb la seva mare i una germana, en són un exemple. O la noia que va morir en el captiveri de les presons del Marroc. Relat estremidor de la seva companya de cel·la (<https://youtu.be/RQ12JqB90jg>)

Capacitat de resiliència, cura dels fills, de la sanitat, patiment pel company que és al front. En alguns casos van rebre entrenament militar malgrat que la prioritat era que s’ocupessin del dia a dia de la vida en els campaments.

Un bombardeig amb napalm al campament de refugiats a la zona d’Um Draïga, va causar morts i ferits greus. El paper de les infermeres sahrauís com la Montse (el Hurria), -que va resultar greument ferida-, o Fatimetu (Gurutze), va ser essencial. Anna Gaspar, Imma i jo mateixa (Benda) vàrem fer els primers auxiliis als refugiats ferits que arribaven a Hafed Boudjemâa. Mariam, Alia i

Leyla, tres companyes infermeres catalanes, prestaven els seus serveis a les wilayas de Dakhla i Smara.

Càrrecs de responsabilitat sense arribar a la paritat

És sabut que les sahrauís, de sempre, han tingut quotes de llibertat importants. La societat és matrilocal, apunta Dolores Juliano, eminent antropòloga que va viatjar als campaments amb l’objectiu d’estudiar les arrels ancestrals i les tradicions que conformen i incideixen de manera directa sobre la seva forma de vida.

Malgrat no assolir encara la paritat, han anat assumint càrrecs polítics de responsabilitat tant en representacions a l’exterior, com en els Ministeris. Avui són quatre les dones sahrauís al front de diferents ministeris: Djira Bulahi, Fatma al Mahdi, Suelma Beiruk i Musa Salma.

Vivències personals

Per últim vull explicar tres vivències personals durant la meua estada als campaments de refugiats en el període d’octubre de 1975 a març de 1977.

Primera. Campament d’El Aaiún. Niha, mare de sis fills. La seva tenda era sempre oberta a tothom necessitat d’ajut o de consol. Allà vaig conèixer El Ouali Mustapha Sayed, secretari general del Front Polisari que va morir el 9 de juny de 1976, a la tornada d’una acció militar al cor de Mauritània.

Segona. Una dona anònima que va arribar exhausta al campament amb el seu infant als braços. Va ser impossible ajudar-los fins que es va convèncer que no els volíem fer cap mal.

Tercera. Campament de Sbeti. La companya d’un combatent, la qual havia emmalaltit d’angoixa, de por i de tristesa. El sol fet d’acompanyar-la en aquesta greu situació va fer que millorés, es curés de la bronquitis, comencés a menjar i tenir ganes i forces per tirar endavant en aquelles circumstàncies tan adverses, i en unes condicions climàtiques extremes. Van sorgir entre nosaltres uns lligams d’amistat i estimació indestructibles. ●

Els drets de les dones: encara molt camí a recórrer

Encara en el 40% dels països hi ha alguna restricció legal a la propietat per a les dones i a més de la meitat hi ha lleis que els impedeixen fer determinades feines

Per Anaïs Barnolas Soteras
Il·lustració: Vecteezy

El 1995, a la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona celebrada a Beijing, 189 governs van acordar un programa integral, *La Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing*, per promoure els drets de les dones i les nenes i aconseguir la igualtat de gènere. Des de llavors, s'han assolit molts progressos, malgrat que el camí per obtenir-los ha estat lent; de fet, la igualtat legal de la dona encara no s'ha aconseguit a la majoria dels països. En plena onada del moviment feminista #Metoo, encara un 40% dels estats en el món tenen alguna restricció legal a la propietat per a les dones i en més de la meitat (104 per ser exactes) hi ha lleis que els impedeixen fer determinades feines, segons l'informe *Words and deeds* [Paraules i fets], publicat per Equality Now, una organització internacional que treballa des del 1992 per obtenir canvis legislatius a favor de la igualtat de gènere.

L'estudi posa en relleu que el 77% dels estats del món tenen la igualtat de gènere com un dret bàsic dins de la seva Constitució (cal destacar que entre ells no hi figura Estats Units d'Amèrica), però sovint les lleis de cadascun dels estats accepten excepcions constitucionals per al seu dret consuetudinari, és a dir, l'heretat de la tradició, el costum o la religió.

Discriminacions des de la infància

Els abusos i les discriminacions comencen abans de néixer a països com l'Índia, Pakistan i Bangladesh on hi ha molts més naixements d'homes, ja que es practica l'avortament selectiu dels fetus femenins (a través de la prova de l'amniocentesi i que, en el cas de l'Índia, les autoritats la tenen prohibida si és amb aquesta finalitat),

explica la periodista Claire Brisset a *El libro negro de la condición de la mujer*.

La desigualtat cap a les nenes es perpetua durant la infància. Bona prova d'això és que estan més mal alimentades: "Se les serveix després del pare i els germans barons, reben les pitjors racions, amb menys proteïnes i, per tant, seran més sensibles a patir infeccions", afirma Brisset. A l'Índia, la preferència en tenir nens és d'ordre econòmic, atès que són els familiars de la dona els que han de lliurar un dot al llarg dels anys. Però també es troba en les creences, ja que en la religió hindú, el fill baró és qui encén la pira funerària dels pares perquè trobin el nirvana.

La mutilació genital com a forma de repressió

En una part immensa del continent africà, de Dakar a Djibouti, passant per Egipte, la pràctica totalitat de les nenes són mutilades, els seus òrgans genitals externs són seccionats i, a vegades, cosits. La geògrafa Joni Seager a *La mujer en el mundo* calcula que 200 milions de dones i nenes s'han sotmès a la mutilació genital femenina. L'ablació i la infibulació es practiquen en innumerables ètnies, musulmanes o cristianes, "tot i que aquestes religions mai han prescrit aquestes pràctiques", apunta Brisset. A països com Nigèria, Egipte o Burkina Faso estan prohibides per llei, malgrat que es continuen practicant. En canvi, hi ha països com Mali o Somàlia que directament es neguen a legislar al respecte.

Associacions, dones i juristes lluiten contra aquesta xacra que deixa innumerables seqüeles, en ocasions

"El 77% dels estats del món tenen la igualtat de gènere com un dret bàsic dins de la seva Constitució"

gravíssimes i inclús posa fi a la vida dels nadons a qui els han fet la pràctica, a conseqüència d'infeccions i hemorràgies difícils de contenir.

Crims d'honor: assassinats silenciosos

Un informe presentat davant el Consell d'Europa el 2003 exposava que 5.000 dones són víctimes dels crims d'honor. S'han registrat casos a Bangladesh, Brasil i Pakistan, entre molts altres. Aquests assassinats, que a vegades es justifiquen amb una simple sospita o rumor, són difícils de registrar, ja que les famílies i les comunitats es posen d'acord per presentar-los com a accidents domèstics.

Una altra realitat són els matrimonis forçats que tenen lloc a Àfrica, al sud-est asiàtic, a Orient Pròxim i a Amèrica Llatina. Però també es practica a països d'Europa, on les comunitats estrangeres, sovint, són més conservadores que les dels seus països d'origen, explica la presidenta del moviment Ni Putas Ni Sumisas, Fradela Amara. A més a més, "ja sigui per una raó de respecte cap a les diversitats culturals, o per simple indiferència, els matrimonis sense mutu acord han sigut tolerats pels països d'acollida", denuncia. Sense anar més lluny, a Catalunya segons els Mossos d'Esquadra, gairebé 200 noies menors d'edat i adultes han patit un matrimoni forçat. Va ser el cas de l'Arooj i l'Anisa Abbas, germanes de 24 i 21 anys, que van ser assassinades al Pakistan, perquè es volien divorciar.

Vaixells convertits en clíniques abortives

El dret a l'avortament encara està prohibit a molts països com Andorra, Congo, Jamaica i recentment a 13 dels 50 estats dels Estats Units d'Amèrica, que estan posant lleis per restringir-lo automàticament. Per garantir els drets de les dones, la metgessa neerlandesa, Rebecca Gomperts, va crear fa 23 anys l'ONG Women on Waves i des de llavors es dedica a transformar els vaixells en clíniques flotants i navega per aigües internacionals per oferir informació, tallers, pastilles abortives i avortaments segurs i legals.

El tràfic de dones: el pilar de la desigualtat

El tràfic de dones i el sistema del mercat de la prostitució constitueix un dels pilars de la desigualtat sexual entre homes i dones, afirma l'experta i assessora internacional en tràfic de persones Malka Marcovich. L'informe *Global Report on trafficking in persons 2020*, de l'Oficina de l'ONU contra les Drogues i els Crims (UNODC) ha comptabilitzat fins a 225.000 víctimes de tràfic de d'éssers humans entre 2003 i 2016. Gairebé tres quartes parts d'elles són dones i nenes i la majoria amb fins d'explotació sexual. Els grups criminals obtenen beneficis de 3.000 milions de dòlars a l'any. Marcovich considera que "tot i que les polítiques dels estats no

Vaixell abortiu a Mèxic de l'ONG Women on Waves

tenen cap interès econòmic especial en les indústries del sexe, es neguen a combatre frontalment el tràfic de dones en tota la seva dimensió".

Un altre problema social invisibilitzat és el turisme sexual. La periodista Claudine Legardiner el defineix com el nou colonialisme i que, malauradament també afecta els infants. Unicef calcula que el pateixen 1,8 milions de nens i nenes. L'adopció de les lleis més estrictes a Tailàndia i Filipines ha empès els adeptes d'aquest tipus de fenomen cap a altres destins com Camboja, Laos i l'Índia.

Les dones i les nenes: les grans víctimes dels conflictes armats

La violació és una tàctica utilitzada com a estratègia de terror i com a forma de tortura en els països amb conflictes armats. L'ONU va reportar 2.500 casos verificats comesos principalment contra dones i nenes a 18 països el 2020. En el cas recent de la guerra a Ucraïna, aquesta organització ha comptabilitzat 124 violacions i denuncia que només són la punta de l'iceberg. A més a més, alerta del perill de que les dones i nenes refugiades caiguin en xarxes de tràfic d'explotació sexual.

En l'àmbit polític, segons l'ONU en només 22 països hi ha caps d'estat o de govern dones, i 119 mai han estat presidits per elles. Però la realitat és que, les investigacions elaborades demostren que en els països on hi ha més dones a les branques legislatives i executives del Govern tenen menys despeses en defensa i més en social. I, pel que fa a les negociacions dels conflictes armats, les probabilitats que un acord de pau es mantingui com a mínim 15 anys augmenten un 35% si les dones participen efectivament en el procés de pau. ●

Recursos

- Ockrent, Christine. *El libro negro de la condición de la mujer* (Santillana Ediciones Generales S.L, 2007)
- Seager, Joni. *La mujer en el mundo. Atlas de la geografía feminista* (Penguin Random House Grupo Editorial, 2018)
- <https://www.unwomen.org/es/how-we-work/intergovernmental-support/world-conferences-on-women>
- <https://pdp.unfpa.org/>

Jadiya Lehib al campament d'Aaiun, el 2018.
© Ana Valiño

«El viatge de les dones del desert» de la reportera gràfica Ana Valiño: un centenar d'impressionants retrats de les àvies sahrauís

Per Jesús Martínez Fernández

«Un únic moment, el moment en què l'home sap per sempre més qui és realment». A la pàgina 69 de l'*Aleph*, l'escriptor Jorge Luis Borges amplia el significat del vocable *destí*, l'hora exacta en què l'home s'il·lumina i entén què fa aquí a baix, en un món a punt d'explotar. La frase la podria haver dit la professora María Kodama (*Relats*). Borges és el marit de María Kodama.

A l'anàlisi semiòtic, es pot inferir que l'home també és una dona.

«El 2014 vaig tenir plena consciència de què em volia dedicar a la fotografia professional i, sobretot, empo-

derar la dona, les dones», diu Ana Valiño (León, 1978), fulgurant i melodiosa veu, Casandra, unicorn, protectora, guardiana, manigua, gegant i apòcope, perquè suprimeix les lletres que li sobren i capta l'essència amb la seva càmera, eina i arma de combat. «D'alguna manera vaig connectar amb el meu avi Justo, ja mort, enamorat també de la fotografia».

Ana Valiño és notícia, perquè el seu projecte «El viatge de les dones del desert» ha rebut una beca Nous Talents a la present edició de Trobades Fotogràfiques de Gijón, a més de guanyar el premi del certamen León és Photo.

«Es tracta de gairebé un centenar de retrats de les àvies

sahrauís, als campaments de refugiats, a Algèria. Dones molt castigades per les condicions en què es troben, amb cares solcades per arrugues, atrotinades. Jo tenia clar que els seus ulls entretancats i les seves mirades transmetien potència, les dotava de molta força, així que, per ressaltar encara més els seus contorns, em vaig endur una tela negra que servís de fons», explica Ana, que el 2005 va trepitjar per primera vegada els camps propers a Tinduf. «Llocs indignes per a la vida humana, en el no-res més absolut, en una zona àrida, pedregosa. Però va resultar increïblement bonic que elles m'obrissin les seves haimes, la seva intimitat».

Igual que la novel·lista nord-americana Kathryn Stockett va documentar les condicions laborals de les criades negres a Mississipí a la seva obra *Criadas y señoras* –portada al cinema pel director Tate Taylor, el 2011–, Ana ha recorregut les dovelles dels camins de sorra, embranzida pes vents, per demanar informació d'aquestes «guerreres».

«El procés va ser el següent: vaig visitar diferents arxius visuals i després, a les dones sahrauís, a les particulars conservadores domèstiques, els demanava les imatges que atresoressin, a l'època en què eren unes adolescents i van rebre instrucció militar, quan la guerra del Front Polisari amb el Marroc (1975-1991). Moltes guardaven còpies en paper sota les catifes. Jo em vaig portar un escàner i vaig recuperar unes tres-cents instantànies, que vaig imprimir a Espanya i així no es perdran. Anant casa per casa i amb l'ajuda del meu amic Dah Salama, vaig demanar ajuda perquè m'identifiquessin les persones que a les diferents fotos hi sortien i, a poc a poc, vaig anar recomponent el puzzle. Quan les localitzava, gravava també el retrobament amb la imatge antiga, i després li feia el retrat, amb la vestimenta militar de llavors», resumeix, i després tal vitalitat quan ho explica, que amb el seu entusiasme podria ressuscitar els espartans caiguts al pas de les Termòpiles i posar-los a fer vaïniques. «El que vull és visibilitzar les històries de les dones sahrauís, i que el relat visual es complementi amb el dels homes, ja descrit per la historiografia oficial».

L'envolten «productors emocionals», com ella els anomena: família i amics (Lala Mohamed Ahmed; sa mare, Elvira, etcètera).

La seva germana d'acollida, sahrauí, es diu Embarkalina Salek.

La reportera gràfica Ana Valiño forma part del Sàhara. ●

Mabruca Iasar, al campament de Smara, el 2018. © Ana Valiño

Tarcha Mohamed mira les fotografies del fitxer. © Ana Valiño

Ana Valiño fotografiant Neia a la seva haima. © Alexandra Alonso-Santocildes

El món fora de cobertura

El periodisme de conflictes convulsiona entre l'estrella gegant ucraïnesa, els forats negres de guerres oblidades i una precarietat que penalitza reporters i víctimes

Per Edith Rodríguez Cachera

Vicepresidenta de Reporteros Sin Fronteras España
Vicepresidenta del Consejo Internacional de Reporteros Sin Fronteras

Vivim en un món on un periodista pot ser assassinat i esquarterat en un consolat a Turquia; segrestat en un avió sobre els cels de la Unió Europea per obligar-lo a aterrar damunt sòl de la dictadura bielorrussa, executat a trets pel crim organitzat davant la seva casa a Mèxic o abatut deliberadament per l'exèrcit israelià, sense que passi res. La persecució al periodisme independent creix al mateix ritme al que s'expandeixen les autocràcies i els règims totalitaris al planeta, és a dir, a velocitat preocupant, mentre que la impunitat s'instaura oficiosament com "la segona mort" de tot periodista víctima de la violència.

En aquest context de greu deteriorament de la llibertat de premsa, la invasió russa d'Ucraïna ha tornat a posar a primer pla el periodisme de guerra, després d'hores baixes amb el desgast de conflictes llargs i violents com mortífers per a la premsa, especialment a Orient Mitjà. La guerra a Ucraïna ha catapultat a centenars, quan no milers, de periodistes procedents de tot el món -essencialment de països comunitaris- a cobrir el primer conflicte armat europeu del segle XXI, en un desplegament mediàtic fins ara desconegut.

Un terç de les periodistes espanyoles a Ucraïna són dones

Segons dades de Reporters Sense Fronteres (RSF), més de 130 periodistes espanyols s'han desplaçat a Ucraïna per cobrir la guerra, el que suposa una xifra sense precedents: gairebé la meitat dels reporters espanyols (48,7%) són *freelance* i el 25% té menys de cinc anys

d'experiència professional. A més, el 47% no supera els 2.000 euros de sou i el 16% no obté cap remuneració que superi els 50 euros per peça. La igualtat tampoc es fa present sobre el terreny, doncs només un terç de les periodistes espanyoles a Ucraïna són dones. Només un 30% de tots els professionals dels mitjans desplaçats a sòl ucraïnès ho ha fet sense la protecció adequada per part dels mitjans per als que col·labora, és a dir, sense l'ús de de l'armilla antibales, casc i sense la cobertura d'una assegurança. Mai un conflicte ha estat més cobert i mai s'ha feta mb tanta precarietat, a causa d'una barreja de facilitat d'accés al terreny, relatiu baix risc en comparació a altres guerres, falta de conscienciació individual i, sobretot, una desoladora absència de protecció mediàtica.

L'indubtable impuls a la dignificació del periodisme que ha suposat la cobertura de la guerra a Ucraïna de cara a uns lectors i a una audiència cada vegada més desconnectada i recelosa amb la professió, s'ha vist contrarestat per la manca de dignitat amb la que nombrosos reporters i reporteress s'han vist obligats a cobrir el conflicte i les seves derivades com, per exemple, l'èxode de refugiats cap als països fronterers. La precarietat és sempre una trava a la llibertat de premsa, en la mida en què un periodista precari és un periodista molt més vulnerable a les pressions i a l'autocensura que un periodista que exerceix sota l'aixopluc d'un mitjà i de les seves estructures garants.

El conflicte ucraïnès ha aconseguit, encara que temporalment, reconciliar a part del públic amb el periodisme

veraç i audaç, enmig d'una guerra que s'ha jugat tant en el terreny bèl·lic com en el (des) informatiu. La impossibilitat d'"empotrar-se" en cap dels dos exèrcits i el gairebé nul accés als fronts, ha impulsat un conjunt d'històries d'interès humà i ha posat el focus en les víctimes d'aquesta guerra, aconseguint que l'audiència la rebí com el que és qualsevol conflicte: una devastadora tragèdia per a les persones civils. Si la cobertura de la Primera Guerra Mundial va ser essencialment patriòtica, i la de la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial van ser ideològiques, la de Vietnam va marcar un punt d'inflexió en la presa de consciència mediàtica sobre el dolor de les víctimes, que des de llavors estan en el focus prioritari dels periodistes. Els Balcans, Síria o Iraq no han fet més que apuntalar aquest enfocament eminentment humanitari de les cobertures bèl·liques.

Les guerres oblidades

Mentre Ucraïna ha ocupat durant mesos les portades dels diaris i les obertures dels informatius i els ciutadans hem memoritzat els noms de ciutats, ports, suburbis diversos, milions d'éssers humans seguien morint per la violència, el tràfic de persones, els desplaçaments forçats o la gana provocada per desenes de guerres silenciades i oblidades d'un extrem a l'altre del món, especialment a la sempre malmesa Àfrica.

El brutal conflicte que té lloc a la regió etiòp de Tigray s'ha cobrat en 18 mesos mig milió de morts i ha assumit a la fam altres 900.000 persones, moltes d'elles fugides a la veïna Sudan, castigada per tres conflictes simultanis que la desagnen i que espanten cap al nord d'Àfrica, amb rumb cap a Europa, a milers de persones sudaneses. Diversos d'ells han acabat el seu terrible desplaçament damunt les piles de cadàvers de la vergonya que va apilar la policia marroquí al terra, després de matar una vintena de migrants que tractaven de saltar la tanca a Melilla.

Si les imatges de la fam provocades per les inundacions o les sequeres a l'Àfrica sí ens arribaven als anys 70 i 80, ara se'ns tornen pràcticament invisibles, doncs la majoria d'elles es produeixen com a conseqüència de conflictes violents i difícils de cobrir. Al gairebé milió de morts per fam a Etiòpia no només s'ajunten els centenars de milers dels països del Sahel, sinó els d'altres guerres apartades del focus mediàtic com, per exemple, la del Iemen -més de 24 milions de persones, el 80% de la població, en necessitat d'assistència humanitària- i

Només el periodisme local manté viva la informació allà on no arriben els estrangers

Afganistan, on més de la meitat de la població pateix desnutrició i on l'arribada dels talibans ha acabat amb el 40% dels mitjans i amb gairebé el 85% del treball de dones periodistes.

Quan zones senceres del planeta són devorades per forats negres informatius a causa del còctel letal per a les cobertures de perillositat en destí i precarietat, en origen només el periodisme local obre petits feixos de llum per on es filtra la veritat. Avui més que mai són els reporters locals les persones que mantenen viva la informació allà on els estrangers no arriben, encara amb el risc de pagar-ho amb la seva llibertat o la seva integritat, quan no amb la seva vida. Són els reporters locals els qui exerceixen de *fixers* per als seus companys estrangers a Ucraïna i en tots els conflictes del món, però també qui ens permet conèixer les violacions als drets humans en aquells països, cada vegada més, on el periodisme dels més rics no arriba. Dels 43 periodistes assassinats a tot el món durant 2021, només tres no es trobaven al seu país. La xifra de periodistes assassinats per exercir la seva professió és cada any més baixa i parla per si sola no només del descens de les cobertures internacionals per part dels mitjans occidentals, sinó de màniga ampla dels depredadors de la llibertat de premsa per als reporters locals quan no hi ha testimonis. Ja no és necessari matar als periodistes independents locals: només cal detenir-los i silenciar-los com prova el fort augment dels empresonaments a tot el món (un 33% més al 2021, respecte al 2020).

És deure moral i també compromís amb la sostenibilitat del periodisme donar suport als companys locals en el 73% dels països del món en els que informar de forma independent està perseguit, i reivindicar sempre la seva tasca. Sense el coratge i la vocació de nombrosos periodistes a Mèxic o a Colòmbia ens seria del tot impossible conèixer les violacions als drets fonamentals que tenen lloc a les comunitats i estats devorats pel crim organitzat, les màfies locals, agents estatals corruptes o el paramilitarisme.

Només en el primer semestre de 2022, la xifra de periodistes assassinats a Mèxic (12) duplica la de tot l'any passat (6) i situa el país mexicà com el més mortífer del món per a la premsa, amb l'agreujant de què no registra un conflicte bèl·lic.

Mentre que Ucraïna acumula, des de l'inici de la invasió russa, nou reporters assassinats, el periodisme mexicà es desagna a un ritme sinistre de dos assassinats al mes. Els periodistes mexicans executats a sang freda per sicaris a sou del crim organitzat o de polítics corruptes responen a un mateix patró de vulnerabilitat: exerceixen en zones molt complicades d'Estatos perillosos, difonen les seves informacions a mitjans digitals modestos -a vegades, només a xarxes socials-, són crítics amb el poder local i es troben desprotegits,

En poc més de cinc mesos del 2022 han estat executades sis periodistes, tres a Mèxic

alguns formant fins i tot part de mecanismes oficials de protecció poc eficaces.

El primer semestre de 2022 es tanca, a més, amb un altre sinistre rècord d'assassinats: el de dones periodistes. En poc més de cinc mesos, han estat executades sis reporteres, tres d'elles a Mèxic: **Lourdes Maldonado** (Tijuana), **Yesenia Mollinedo** i **Sheila Johana García** (Veracruz). A Xile, **Francisca Sandoval**, ferida greument pels presumptes trets d'una banda criminal a les manifestacions de l'1 de maig, va morir dies més tard com a conseqüència de les ferides. A Ucraïna, **Oksana Baulina**, periodista russa de *The Insider* crítica amb el Kremlin, va caure assassinada deliberadament per un míssil a Kiiv, mentre que la veterana i admirada **Shireen Abu Akleh**, periodista estrella d'*Al Jazeera*, de nacionalitat palestina i nord-americana, va ser abatuda a sang freda per les tropes d'Israel l'11 de maig. Sis reporteres en sis mesos és una xifra mai assolida que ens indica, no només que les dones assumeixen els mateixos riscos que els seus companys periodistes, sinó que estan caient les proteccions paternalistes del patriarcat per instaurar la igualtat repressora a la ment dels depredadors de la llibertat de premsa.

Cal que ens preguntem el grau de compromís que tenim amb els drets humans

Els propers anys seran cabdals per determinar la sostenibilitat del periodisme i tindran un paper fonamental les aliances que travin els periodistes dels grans mitjans de països desenvolupats amb els seus companys i companyes locals en països d'alt risc per a la llibertat d'informació. Per a això, és necessari que els periodistes occidentals ens preguntem constantment quin grau de compromís tenim amb els drets humans i com ho desenvolupem dins la nostra quotidianitat. Si vetar *Russia Today* i *Sputnik* a la Unió Europea ha fet que nombrosos col·legues de professió renunciïn públicament a treballar per a mitjans al servei d'una potència que criminalitza el periodisme lliure, seria desitjable que aquesta reflexió ens acompanyi sempre, per lleialtat cap als i les col·

legues que es podreixen a les presons insalubres, que són agredits, torturats, imputats falsament i assassinats.

Quan acabi 2022, la premsa internacional haurà cobert tres esdeveniments esportius de gran magnitud en tres països despietats amb l'exercici del periodisme i la llibertat de premsa: la Supercopa d'Espanya de futbol de 2022 a l'Aràbia Saudita; els Jocs Olímpics d'hivern, a Pequín, i el Mundial de Futbol, a Qatar. A l'Aràbia Saudita, bloguers com el recentment alliberat Raif Badawi són castigats amb 10 anys de presó i mil fuetades per presumpta "apostasia". La Xina és la presó més gran de periodistes del món, on més d'un centenar de professionals de la informació són sotmesos a maltractaments i reeducació. Qatar és un país obscurantista on cobrir temes relacionats amb l'emir, la religió, els drets de les dones o del col·lectiu LGTBI o l'explotació de treballadors migrants per a les obres del Mundial de Futbol 2022 són tabú i estan penats. Han reflexionat els periodistes estrangers sobre com comptabilitzar la cobertura d'aquests esdeveniments festius i propagandístics per als règims que els promouen amb el fet de què els seus col·legues locals siguin brutalment reprimits?

És possible l'absència de reciprocitat actual entre democràcies que obren els seus països a mitjans de potències opressoras —Rússia, Xina, països del Golf— mentre aquestes controlen o prohibeixen el periodisme lliure als reporters internacionals?

Continuaran tolerant els mitjans de comunicació que la cobertura de zones immenses del planeta descansi sobre periodistes locals extremadament vulnerables per una suposada manca de recursos? O que hi hagi "guerres estrella" mentre es fan més forats negres informatius a diverses regions castigades però que no compten amb difusió mediàtica?

La llibertat d'informació és un dels drets fonamentals que ha de preservar qualsevol marc jurídic de qualsevol democràcia. El seu exercici està estretament lligat al dels drets humans. En un context mundial d'expansió de l'autoritarisme, de repressió creixent cap a la premsa independent i de precarització constant de la professió, la sostenibilitat del periodisme passa indubtablement pel Compromís actiu dels periodistes amb els drets humans. Mai el món ha estat tant a l'abast i mai, al mateix temps, ha estat tant mal cobert. ●

Màquines al carrer per fer ecografies

Parlàvem amb Marta Corcoy de la violència contra les dones i, en un moment de la conversa, em va demanar si podia explicar alguna experiència viscuda fora d'Europa. Hi vaig estar d'acord i com només en podia escollir una de les moltes que he viscut, incloent-hi el nostre país, sense estigmatitzar, vaig escollir una xinesa

Per Margarida Camprubí Vendrell

Sortíem de les Olimpíades de l'any 92 a Barcelona. Si vam decidir fer un viatge a la Xina. Viatjar és la meva gran passió i ho havia fet a bastament. Soc una viatgera experimentada i no era el primer, ni el segon viatge que feia. Així i tot, el viatge a la Xina és el que em va copsar més, culturalment, dels que havia fet fins al moment. No només per la diferència entre la seva cultura i la nostra, sinó també per l'imaginari amb què havíem construït la seva. Per una banda, ens imaginàvem unes persones pacífiques que feien taitxí de bon matí i mantenien un grau de paciència sublim que contrastaria amb el nostre estrès europeu. Per l'altra, no podíem obviar la llei del primer fill que havia fet que, a la Xina, s'assassinessin entre 30 i 60 milions de nenes —la variació és molt alta perquè hi ha el dubte sobre si moltes nenes van ser acollides per la família, però no registrades. En qualsevol cas, si ens situem al mig, 45 milions, han matat tantes nenes —pel sol fet de ser-ho— com tots els habitants d'Espanya fa deu anys.

Ens vam trobar un país frenètic. Els mòbils, sense la pesant cartutxera, que encara regnaven a Europa, estaven substituïts per uns de manuals. Tothom parlava amb tothom. Ara no ens sorprèn, entrem a un restaurant i les parelles estan cadascuna parlant amb algú altre enmig d'un sopar íntim, però llavors per a nosaltres era insòlit.

Ens va sobtar també trobar-nos amb carrers i carrers plens de màquines per a fer ecografies.

Al costat de les noves tecnologies —igual que després veuríem al Japó, a Corea o a Singapur—, es mantenien tradicions mil·lenàries que el govern totalitari no va aconseguir eradicar, malgrat que hi va esmerçar molts esforços.

En tornar, duia una pila d'incògnites que volia resoldre i per això em vaig reunir amb una amiga de Shanghai, que viu al Baix Llobregat, i que per sort per a mi parla un magnífic castellà. La vaig convidar a casa i em va sorprendre dient que havia de venir amb el seu marit, que sola, no. Ella duia tres restaurants, jugava a

borsa i guanyava, i tot ho feia per dur els seus tres fills (tots nois) cap a Barcelona. I, a fe, que ho va aconseguir: a hores d'ara tenen uns importants càrrecs tècnics en el món de l'aviació.

Parlant del viatge amb ella, ell només seia al seu costat sense obrir boca, va sorgir la qüestió dels avenços tecnològics superiors als espanyols. Ella es va sentir satisfeta de la meua valoració, però va canviar de cara quan vaig incorporar —amb la meua innocència a tocar de l'estupidesa— el barri de les ecografies.

La noia es va mirar el seu marit i ell es va aixecar i va dir un lacònic: Vamos. Saludos, va dir ella. I van marxar.

Més tard, me la vaig trobar al banc i em va fer anar fins a un racó i em va confessar allò que no va voler explicar davant del marit. Que el primer noi era de la seva germana; el segon era seu, declarat i el tercer també era seu, sense declarar a l'estat. Que per això havia tingut tants problemes per portar-los i que no ho volia fer d'un en un. Els volia a tots tres. Pagant, un advocat li ho va aconseguir. Va confessar que totes dues havien tingut també una filla i que es van ajudar mútuament, fent-se càrrec l'una de la filla de l'altra en el moment del feminicidi. I, que estava molt contenta amb les ecografies perquè les dones no haurien de dur a terme els parts, ni prendre la decisió més dura de la seva vida: matar la criatura si naixia nena.

Però només qui ho pugui pagar —va reblar, perquè no em quedés cap dubte. ●

La llei del primer fill va fer que, a la Xina, s'assassinessin entre 30 i 60 milions de nenes

Dones fotoperiodistes en zones de conflicte

La seva tasca és fonamental per documentar les crisis humanitàries i els conflictes al món, assumeixen riscos que poden afectar fins i tot la seva integritat física, però tot i així el seu treball continua estant infravalorat, tant socialment com econòmicament. Quin és el present i el futur de la professió?

Per Paloma H. Pastor

Segons dades de l'informe *The State of News Photography 2018* de l'organització World Press Photo, només el 15% dels professionals del fotoperiodisme són dones. Gairebé el 69% de les dones enquestades en aquest estudi van afirmar haver patit algun tipus de discriminació a la seva feina per qüestió de gènere, edat, estatus socioeconòmic o nacionalitat. Els principals obstacles que esmenten tenen a veure amb el sexisme i els estereotips, les pràctiques de la indústria, la manca d'oportunitats a mitjans i agències de fotografia, o, fins i tot, les expectatives socials i familiars.

La fotoperiodista experta en drets humans Judith Prat, que ha documentat temes com el feminicidi a Ciudad Juárez (Mèxic), la guerra del Iemen o el conflicte armat a la República Democràtica del Congo, explica que "en l'exercici de la nostra professió assumim els mateixos riscos que els nostres companys i a més hem d'enfrontar-nos a la possibilitat de patir violències específiques només pel fet de ser dones".

Els riscos depenen del context en què es treballa, i no afecten per igual totes les professionals. Sandra Balsells, fotoperiodista que ha dedicat bona part de la seva carrera a cobrir les guerres iugoslaves a Croàcia, Bòsnia i Hercegovina, Sèrbia i Kosovo, afirma que en contextos "de mascles", hi ha "una mena d'actitud protectora cap a la dona. És el que jo he viscut, tot i

que em consta que moltes companyes no ho han viscut així", assegura la fotògrafa.

Ser dona també pot ser beneficiós en determinades situacions. La fotoperiodista Anna Surinyach, que ha documentat moviments de població i crisis humanitàries a diferents parts del món, va poder accedir a la Maternitat de Kabul, a l'Afganistan, un espai només reservat per a les dones després de l'arribada dels talibans al poder. "Volia veure què estava passant en un dels països amb la taxa de mortalitat maternoinfantil més alta del món. Vaig poder veure la sala de part i entrevistar moltes dones en espais privats. Aquest tema no l'hauria pogut fer si fos home. En aquest context, ser dona occidental és un avantatge, perquè les dones periodistes d'Afganistan tenen prohibit treballar".

Sandra Balsells explica que ser dona també li ha obert les portes a alguns àmbits vetats als homes. "Per exemple, a l'hora de documentar el món de la dona musulmana a la guerra de Kosovo. Però també ells ho poden tenir més fàcil per fer cobertures d'altres temes, com ara en l'entorn de les comunitats ortodoxes jueves, on les dones no hi podem entrar".

El principal escull: els diners

Per a les periodistes *freelance*, trobar els recursos econòmics suficients per exercir la professió en aquests

contextos és la dificultat principal. Tal com assegura Anna Surinyach, "treballar en una zona de conflicte és molt car, sobretot quan la zona és un focus mediàtic. Trobar els recursos econòmics per anar en unes condicions dignes i no jugar-te-la és complicat en aquests països".

Per això, des de la professió es reivindica tenir accés a subvencions i oportunitats de finançament, així com un salari adequat que permeti dignificar les condicions en què es treballa. D'altra banda, comptar amb editores o directives dones ajudaria a donar suport a les fotoperiodistes, en una indústria fortament masculinitzada.

Una altra dificultat que afecta per igual dones i homes fotoperiodistes és l'accés a determinades zones, com ara "llocs controlats o limitats per autoritats militars o gabinets de comunicació governamentals", apunta Sandra Balsells. La periodista destaca també la dificultat de lidiar amb les pròpies pors: "Quan estàs cobrint un conflicte bèl·lic, molt sovint t'has d'enfrontar a situacions molt dures que et poden afectar o sobrepassar. Saber gestionar les emocions, poder agafar la càmera i concentrar-te en la tasca de documentació és una dificultat que se supera amb la pràctica i els anys".

Per minimitzar els riscos en zones de conflicte, les fotoperiodistes prenen una sèrie de precaucions. La fonamental, complir els protocols de seguretat. Però també altres mesures, com ara comptar amb una bona assegurança que cobreixi tot tipus de situacions i recollir el màxim d'informació del context en què es treballa per poder preveure qualsevol eventualitat. A més, compten amb el suport d'una persona de confiança sobre el terreny. És la figura del *fixer*, que ajuda amb tasques que van des de conduir el vehicle fins a fer d'interpret. Si els recursos econòmics ho permeten, contractar dues persones que ofereixin aquest tipus de serveis també facilita el treball i augmenta la seguretat.

Diversificar la mirada

En un món que ha estat explicat fonamentalment des de l'androcentrisme, cal reivindicar altres perspectives. Segons Judith Prat, que és també llicenciada en Dret, "incorporar la perspectiva de gènere és imprescindible per treure les dones de l'ostracisme visual i perquè les nostres imatges no contribueixin a perpetuar estereotips que han estat perversos per a nosaltres. Ens obliga a plantejar-nos quines històries expliquem i des d'on ho fem, i això no només enriqueix el relat sinó que ho fa més just i més proper a la realitat. I és fonamental també parar atenció a la fotografia local feta per dones. La mirada de la classe mitjana blanca no pot ser l'única ni la predominant, només una de les que contribueixen

Trobar els recursos econòmics necessaris per treballar amb seguretat és la principal dificultat per a les fotoperiodistes freelance

a explicar el món". La fotògrafa reivindica un fotoperiodisme compromès amb els drets de les dones: "No n'hi ha prou que estiguem darrere de la càmera, hem d'escoltar-les, incloure els relats de les dones a les nostres cobertures, als nostres treballs documentals, perquè si no estem oferint una visió esbiaixada d'un món que és tremendament divers i complex".

En la mateixa línia, Anna Surinyach afirma que "és molt important que les mirades es diversifiquin, perquè el món no ens l'ha d'explicar només aquest perfil, d'home blanc occidental de classe mitjana. Quantes més mirades, més matisos hi haurà en la manera de fotografiar el món i, per tant, millor serà el nostre coneixement de les societats". L'editora gràfica de la revista *5W* destaca també que "tot i que les agències tendeixen a tenir més fotògrafs que fotògrafes, cada cop més s'estan fent esforços perquè hi hagin més dones a la professió. A més, les agències també compten amb fotògrafs i fotògrafes locals, cosa que és molt important per poder conèixer bé les històries, a més de la comunitat i els seus codis ètics. Per tant, cada cop veiem noves mirades i això és imprescindible per entendre el món des de diferents perspectives".

Pel que fa al futur de la professió, en un context de desinterès generalitzat pels mitjans de comunicació en el qual no es valora prou el fotoperiodisme, cal apostar "per un fotoperiodisme de qualitat, un fotoperiodisme que explica històries, no utilitzar imatges per omplir. Hi ha mitjans que publiquen grans històries amb imatges, i això hauria de ser una constant sempre, no una cosa excepcional", defensa Anna Surinyach. Pel que fa al finançament, "cal buscar vies alternatives per finançar els projectes, que, tot i que acabin publicant-se als mitjans, no seran els mitjans directament qui els financin. La realitat està canviant i hem de ser capaços d'adaptar-nos-hi", conclou la fotoperiodista. ●

Recursos

- World Press Photo. 'The State of News Photography 2018'. https://www.worldpressphoto.org/getmedia/4f811d9d-ebc7-4b0b-a417-f119f6c49a15/the_state_of_news_photography_2018.pdf
- Pàgina web personal de Sandra Balsells: <https://www.sandrabalsells.com/>
- Pàgina web personal de Judith Prat: <http://judithprat.com/web/>
- Pàgina web personal d'Anna Surinyach: <https://www.annasurinyach.com/>

En els inicis del segle XXI, a Mèxic s'han assassinat 35 dones periodistes

El nombre de periodistes assassinades representa el 14% del total. I en quasi tots els casos la corrupció, el crim organitzat i la impunitat hi són presents

Per **Sonia García García**

Des del crim de Norma Alicia Moreno Figueroa, la primera periodista registrada en morir violentament pel seu treball, el 17 de juliol de 1986, més de 30 comunicadores han estat assassinades a Mèxic, en l'exercici de les seves tasques informatives.

A més, la majoria de casos només han merescut un petit ressò en alguns mitjans locals i únicament alguns crims han tingut una menció internacional. Una xifra que pot semblar no tan estremidora si segons l'Observatori Iberoamericà de la Llibertat de Premsa en aquest país s'han assassinat a més de 250 periodistes. I si parlem de Llatinoamèrica, la xifra augmenta fins a 1.300 crims d'aquesta naturalesa.

Alguns casos de periodistes assassinades ni tan sols s'han inclòs en aquestes xifres, com és el cas de la foto-periodista María del Sol Cruz Jarquín. La seva mare, Soledad Jarquín Edgar, va fer una gira per Europa en què va exigir justícia per a la seva filla, abans que el governador de l'Estat de Oaxaca, on va tenir lloc el crim, acabi el seu sexenni i no hi hagi càstig pels responsables del crim que es va produir l'any 2018. La periodista i defensora dels drets humans ha denunciat que no hi ha avanços en cap de les sis carpetes d'investigació que es van obrir pel cas. A més, el 2020, aquesta periodista, Premi Nacional de Periodisme a Mèxic, va rebre amenaces de mort.

Mèxic és un dels estats que pitjors xifres presenta, seguit d'Hondures i Brasil, segons diverses fonts consultades com l'Observatori Iberoamericà de la Llibertat de Premsa i el Comitè per a la Protecció de Periodistes.

Han assassinat periodistes a Matamoros, Nuevo Laredo, Reynosa, Ciudad Victoria (estat de Tamaulipas), Iztapalapa (Ciudad de México), Ciudad Juárez (estat de Chihuahua), Ecatepec i Toluca (estat de México), Tehuantepec, Putla de Guerrero i Juchitán de Zaragoza (estat d'Oaxaca), Zamora i Morelia (estat de Michoacán), Coyuca de Benítez (estat de Guerrero); Xalapa, Boca del Río, Papantla, Cosoleacaque i Veracruz (estat de Veracruz), San Luis Potosí (estat de San Luis Potosí), Benito Juárez i Monterrey (estat de Nuevo León), Ixtlán del Río (estat de Nayarit), Tehuacán (estat de Puebla), Huimanguillo (estat de Tabasco) i Tijuana, (estat de Baja California). La inseguretat s'ha generalitzat, però quatre estats mexicans presenten el major índex de violència vers les periodistes: Tamaulipas, Chihuahua, Oaxaca i Veracruz.

En la majoria d'aquests crims, els culpables no han estat detinguts. Al voltant del crim s'han generat diverses hipòtesis, algunes que treuen importància a l'assassinat de les dones per la seva professió i altres que són directament absurdes.

Només des del 2020, uns 23 comunicadors han estat assassinats a Mèxic, quatre eren dones

Potser perquè les redaccions van veure incrementat el nombre de dones als anys 80, es quan comença el registre de les assassinades per la seva activitat periodística. Sara Lovera, reconeguda periodista i activista mexicana, senyala que, en la dècada anterior, les poques reporteres que havia a Mèxic es trobaven en el que es coneix com "la cuina del periodisme" (en salut, educació i moda). Tot va canviar quan les dones van començar a estudiar comunicació i van passar a la secció d'informació general. Tot i això, el Cens General de Població i Habitatge de l'any 2000, verifica que sols el 30 per cent del sector d'informació als mitjans de comunicació generalista estava ocupat per dones.

Noemí Pineda, investigadora de l'àrea de Protecció i Defensa de l'organització Article 19 per a Mèxic i Centre Amèrica, explica en el web d'Aristegui Noticias, que en les agressions a dones hi ha un doble risc a considerar: la professió i el gènere. El 2020, de les 692 agressions que aquesta organització va registrar, el 30 per cent van ser agressions a les dones periodistes.

El 2021, l'Aliança Global de Mitjans i Gènere (GAMAG, les seves sigles en anglès) va realitzar una enquesta a 150 dones periodistes mexicanes i va obtenir resultats similars. Aimeé Vega, coordinadora de l'anàlisi, diu que es va detectar l'assetjament a través de missatges privats, en els quals al llenguatge d'odi i amenaces d'afectar la reputació, s'hi sumava les agressions.

Per evidenciar el drama de la situació, només des del 2020, uns 23 comunicadors han estat assassinats a Mèxic, quatre eren dones. ●

Periodistes assassinades:

Norma Alicia Moreno Figueroa, assassinada el 24 de juny de 1986, a Matamoros, Tamaulipas. Tenia 24 anys. La seva columna *Buscant Camins* es publicava al diari *El Popular*.

Clementina Herreros Andrade, assassinada l'any de 1987, a la Ciutat de Mèxic, mentre treballava al diari *La Premsa*.

Hermelinda Bejarano León, assassinada el 1988 amb el seu marit, Manuel Gómez Martínez. Tots dos eren professionals del periodisme, reconeguts a Ciudad Juárez.

Elvira Marcelo Esquivel, assassinada el 1989, a Ciutat de Mèxic. Treballava a l'Agència *Notimex* i del seu cas Wendy Murillo Banda va escriure una tesi.

Jessica Elizalde de León, la reportera que treballava en una ràdio de Ciudad Juárez, Chihuahua, va ser assassinada al seu domicili l'any 1993. Tenia 27 anys.

Araceli Caballero Hernández va a ser violada i assassinada d'un tret al cap, l'any 1993, a Ecatepec, Estat de Mèxic. Tenia 24 anys i treballava com a corresponsal a la secció Metròpoli, del diari *El Día*.

Yolanda Figueroa Ojeda, assassinada amb el seu marit i tres dels seus fills a Ciutat de Mèxic, el 1996. Va escriure el llibre *El capo del Golf*, biografia del reconegut narcotraficant Amado Carrillo, "el senyor dels Cels".

Dolores Guadalupe García Escamilla, assassinada el 2005, quan arribava a la seva feina a l'emissora XHNOE Stéreo 91, de Nuevo Laredo, Tamaulipas, on era conductora del programa "Punto Rojo", espai dedicat a temes judicials.

Flor Vázquez López, assassinada l'octubre del 2007, mentre acompanyava dos dels seus companys -que també van ser assassinats- a repartir el diari en una furgoneta. Era una repartidora del diari *El Imparcial* de l'Istme, a Tehuantepec, Oaxaca.

Teresa Bautista Merino i Felicitas Martínez Sánchez, assassinades el 2008. Eren locutores de l'emissora comunitària *La Veu que Trencava el Silenci*, a la població de Sant Joan Copala, Oaxaca. Tenien 24 i 22 anys.

Claudia Rodríguez Llera, assassinada l'any 2008 a l'Estat de Mèxic. Va fundar la Revista *CineMagazine* i va conduir el programa *A Pantalla Gran*, que es transmetia per al Grup Acir: Ràdio Mix d'Ecatepec, Estat de Mèxic.

María Esther Aguilar Cansimbe, va desaparèixer misteriosament. Des de novembre del 2009 no se n'ha sabut res més. Treballava a *El Diario de Zamora*, a l'Estat de Michoacan. Tenia 32 anys.

Elvira Hernández Galeana, assassinada al costat del seu marit, Juan Francisco Ríos, també periodista, a Coyuca de Benítez, Guerrero, el 28 de juny de 2010. Tenia 36 anys.

Selene Hernández León va ser trobada morta l'any 2010, en un hotel del centre de Toluca, Estat de Mèxic. Tenia 36 anys i treballava a la revista de Cultura i Societat *Nuestro Tiempo*, on divulgava aspectes del budisme.

Yolanda Ordaz de la Cruz, segrestada l'any 2011. Tenia 48 anys. Treballava per *Notiver*, un diari que ja havia sofert l'assassinat de tres periodistes just un mes abans de la seva mort.

Ana María Marcela Yarce Viveros i Rocío González Trápaga, assassinades el 2011, a Iztapalapa, Ciutat de Mèxic. Ana María, de 48 anys, exercia com a gerent de relacions públiques de la revista *ContraLínea*. Rocío, de 50 anys, va ser reportera de Televisa.

María Elizabeth Macías Castro, va desaparèixer el 23 de setembre del 2011. Era cap de redacció del blog *Primera Hora*, on exposava grups criminals de la ciutat sota el pseudònim "NenaDLaredo". Tenia 39 anys.

Regina Martínez Pérez, assassinada el 28 d'abril del 2012, a Xalapa, Veracruz. Tenia 49 anys i era corresponsal de la revista *Proceso*.

Ana Irasema Becerra Jiménez, el 2 de maig del 2012 va ser trobat el seu cos junt a tres reporters gràfics que cobrien informació de successos i que havien desaparegut. Tenia 33 anys.

Adela Jazmín Alcaraz López va desaparèixer el 26 d'octubre del 2012 a San Luis Potosí. Presentadora d'un programa de notícies nocturn *CNL Noticias*, per cable al Canal 12 de Ríoverde.

Rosa María Ríos Campos, assassinada a trets en oposar-se a un assalt, a la perruqueria de la seva propietat a la ciutat de Morelia, Michoacán. Tenia 28 anys.

Marlén Valdez García Benitova, assassinada al municipi de Benito Juárez, Nuevo León. Tenia 20 anys, era reportera del setmanari *La Última Paraula*.

María del Rosario Fuentes Rubi, segrestada el 15 d'octubre del 2014. Col·laborava amb el portal informatiu *Valor de Tamaulipas*, que difon informació sobre la violència i les activitats del crim organitzat a l'estat de Tamaulipas.

Jazmín Martínez Sánchez, l'exreportera de Televisa Tepic, i el seu marit Alejandro Ramírez Topete, van ser trobats morts al sud de l'estat de Nayarit, al municipi d'Ixtlán del Río.

Amèrica Maribel Alva Larrazolo, va ser executada el 2015, juntament amb un dels seus tres fills. Un mes abans, la noia, de 27 anys, havia assenyalat davant les autoritats els homes que van assassinar la seva parella, Alejandro Barrón.

Anabel Flores Salazar, va ser trobada morta a l'estat de Puebla. Tenia 36 anys. Era reportera d'*El Sol* de Orizaba

Zamira Esther Bautista, assassinada quan amb el seu automòbil es disposava a traslladar-se a l'escola on era educadora. Tenia 44 anys. Col·laborava als diaris *El Mercuri* i *La Veritat*, de Ciutat Victòria.

Miroslava Breach Velducea, assassinada el 23 de març del 2017. Tenia 53 anys. Va ser corresponsal durant més de 15 anys del diari nacional *La Jornada* i treballava per a l'agència *El Norte de Juárez*, a Chihuahua.

Alicia Díaz González, assassinada el 2018, segons va informar el diari *El Financiero*, mitjà per al qual treballava.

María del Sol de la Cruz Jarquín, assassinada el 2 de juny del 2018, amb la candidata del PRI, a Juchitán de Saragossa, Oaxaca, Pamela Terán. Tenia 27 anys, era la cap de comunicació social de la Secretaria d'Afers Indígenes (SAI) del Govern de l'Estat d'Oaxaca.

Norma Sarabia Garduza, assassinada el 2019 a l'Estat de Tabasco (sud de Mèxic). Tenia 46 anys. Va ser corresponsal del diari *Tabasco Hoy*.

María Elena Ferral Hernández, assassinada el 30 de març del 2020, a Papantla, Veracruz. Va ser corresponsal del *Diari de Xalapa*, del *Heraldo de Poza Rica* i directora del mitjà *Quinto Poder*, amb més de 30 anys.

Yessenia Mollinedo Falconi i Sheila Johana García Olivera, assassinades el maig del 2022, a Cosoleacaque, Veracruz. Yessenia, de 45 anys, era directora del portal *El Veraz*. Sheila feia sis mesos que havia començat a treballar al portal.

Lourdes Maldonado, assassinada el 23 de gener del 2022, a Tijuana, Baja California, després de guanyar un cas judicial a un exgovernador, propietari d'un canal de televisió local. Tenia 67 anys. Havia demanat empara al president de Mèxic, Andrés Manuel López Obrador. Pertanyia al programa de Protecció per a Periodistes del seu estat.

XARXA DE FAMILIARS DE PERIODISTES ASSASSINATS I DESAPAREGUTS

El passat 19 de juny es va crear a Veracruz, la Xarxa de Familiars de Periodistes Assassinats i Desapareguts. Pretenen acabar amb la impunitat, que impedeix que hi hagi justícia per a les periodistes i els periodistes morts els últims anys a Mèxic. L'anunci de la creació d'aquesta xarxa es va fer a la cerimònia en honor al periodista Miguel Ángel López Velasco, "Milo Vela", que fa 11 anys va ser assassinat juntament amb la seva dona i un dels seus fills al seu domicili particular, sense que encara no s'hagi aclarit el crim.

A la Xarxa s'hi sumen Reporters sense Fronteres a Mèxic (RSF), La Xarxa per a la Llibertat d'Expressió contra la Violència a Comunicadors, acadèmics de múltiples universitats, periodistes, organismes defensors de comunicadors; consells que aglutinen carreres de comunicació; associacions d'investigadors de la comunicació de Mèxic i l'Amèrica Llatina; organismes en defensa dels drets de la informació i diverses associacions de la societat civil, afins a la problemàtica.

En un país com Mèxic, on s'assassinen 10 dones cada dia i millars són agredides, potser no és quantificable la mort de 35 dones ocorreguda a diferents ciutats mexicanes durant els últims 36 anys, però pels companys i companyes periodistes, aquestes històries ens han marcat i ens han fet percebre una època de terror i de total indefensió del periodisme mexicà.

Recursos

- Protecció i Defensa de l'organització Article 19 per a Mèxic i Centre Amèrica. <https://articulo19.org>
- Associació civil, independent, integrada per representants de Mitjans de comunicació mexicans <https://alianzademediosmx.org>
- Agència informativa regional en Amèrica Latina y el Caribe, con perspectiva de género <https://www.semmexico.mx>
- Organització de Reporters sense fronteres <https://www.rsf-es.org>
- NAR es un espacio abierto y participativo, fundado por Lolita Bosch <http://www.nuestraaparenterencion.com>
- Setmanari *Río Doce* <https://riodoce.mx>
- Diari *La Jornada* <https://www.jornada.com.mx>
- Diari *El Universal* www.eluniversal.com.mx
- Blog de registre de periodistes assassinades <https://losqueremosvivoss.wordpress.com>
- Revista *Proceso* <https://www.proceso.com.mx>
- Agència de notícies especialitzada en periodisme amb perspectiva de gènere <https://cimacnoticias.com.mx>

Els i elles expliquen les guerres de manera diferent?

Imatge: Alicia Gómez-Villuendas

El pal de paller de les societats en guerra

Per Xavier Mas de Xaxàs
Corresponsal diplomàtic de La Vanguardia

És impossible cobrir un conflicte sense veure dones, sense parlar amb elles i destacar les seves idees. El que fan és determinant. Elles sostenen la reraguarda, moltes vegades en tasques administratives, comercials i socials imprescindibles. Fan que la vida s'obri camí i garanteixen el futur fent-se càrrec dels fills i d'altres persones depenents.

Un dels primers conflictes que vaig cobrir va ser la guerra dels Balcans a Sarajevo i va ser una dona la que em va acollir a casa seva. Des d'aquell moment, he parlat amb centenars de dones en àrees de conflicte i totes tenen un instint de supervivència, sovint allunyat de les consignes polítiques i militars, que ajuda a creure en la humanitat.

He vist dones iraquianes violades pels islamistes i repudiades per les seves famílies que encara somreien quan un dels seus nombrosos fills els demanaven qualsevol cosa sota el plàstic que era el seu únic aixopluc en un camp de refugiats turc. I he vist així mateix dones ucraïneses conduir cotxes plens de queviures i altres productes de primera necessitat al front del Donbass al maig d'aquest any.

El seu és un heroisme sovint silenciós i silenciats. Encara avui, els mitjans de comunicació parlen més dels homes que fan la guerra que de les dones que tracten de sobreviure-la. El poder dels homes marca la jerarquia informativa i és un greu error perquè, como deia al començament de l'article, el reporter de guerra que menysté la dona no fa gens bé la seva feina. ●

L'eix central de les històries

Per Txell Feixas Torras
Periodista i autora de Dones valentes (Ara Llibres, 2020)

Mai oblidaré el meu primer viatge a una zona de conflicte. Només havien passat tres mesos des de l'aterratge com a corresponsal al Pròxim Orient per a TV3 i Catalunya Ràdio. Encara estava adaptant-me a un Líban d'acollida quan ja ens enviaven cap a l'Iraq. Estat Islàmic estava perdent el control de Mossul, la ciutat que els gihadistes havien convertit en capital al país de l'autoproclamat Califat. Aquesta seria la meua estrena en el que es coneix com a 'corresponsal de guerra'. I la meua obsessió, durant la feina prèvia de preproducció però també durant la cobertura, va ser una: poder arribar a primera línia de front en aquest conflicte obert. Estava convençuda que s'esperaven de mi cròniques mostrant l'intercanvi de foc, ensenyant les baixes *dels dos bàndols* així com el desplegament militar i armamentístic.

Creia que no podia retornar del viatge sense haver-me hagut de posar el casc, l'armilla i haver ensenyat com tancs i artilleria disparaven a prop meu. Ho vaig fer. Però d'on venia aquesta necessitat? Cap dels meus superiors m'ho havia demanat. Més tard, m'adonaria que, en part, era una herència més de la masculinització de la nostra professió que, sense saber-ho, carregava a la motxilla. La meua concepció de com havia de treballar sobre el terreny bevia d'homes que, imbuïts del títol de corresponsals de guerra -estigués o no justificat- feien una informació protagonitzada per homes i que tenia també a homes com a destinataris. Curiosament, van ser també dos homes, Oriol Andrés i en Tariq Saleh, càmera i productor amb més experiència que jo, els qui em van fer mirar cap a una altra banda. Si bé és cert que el *front line* era un escenari des d'on explicar un conflicte, també ho és que no era l'únic, ni molt menys el més important.

Les millors històries, les de la gent, acostumen a estar a prop, a la rereguarda. Només girant el cap, no només oferies una mirada més ajustada a la realitat sinó que a la vegada era més femenina, perquè incloïa una meitat de població gairebé sempre invisibilitzada. I també feminista, perquè les dones que coneixies eren supervivents i no pas les víctimes que tants cops t'havien retratat; perquè les dones amb què et creuaves protagonitzaven rols actius en el conflicte, més enllà d'aquelles que s'ocupaven d'aspectes tan claus com les cures o la criança. Des de llavors, elles -com a actores de canvi i pau-, han passat a ser un eix central de les històries que he anat explicant. No per quota ni dogmatisme sinó perquè el prisma informatiu resultant és més just, enriquidor i empàtic.

Anestesiades com estem davant d'escenes bèl·liques, morts, ferits, discursos estratègics o xifres sense contextualitzar, només ens queda connectar amb l'audiència a través de testimonis en què s'hi pugui veure reflectida, apropant la llunyania. Cada cobertura, també i especialment aquesta última a l'Afganistan, està pensada amb una mirada de dona, perquè ho soc, però sobretot amb una mirada humana. ●

Europa, refugi

El dia de demà, Europa serà un geriàtric i un museu.
I una estadística

Per Jesús Martínez Fernández

Segons l'oficina d'informació estadística de la Unió Europea (Eurostat), el creixement del nombre de persones més grans de 65 anys passarà de 101 milions (2018) a 149 milions el 2050, fonamentalment a la franja de persones amb edats entre els 75 anys i els 84 anys.

Segons el Parlament Europeu, la Unió Europea és la primera destinació turística del món.

El dia de demà Europa també serà un refugi.

Amb prop de quatre-cents cinquanta milions d'habitants, al continent hi resideixen gairebé vint-i-quatre milions de refugiats. I gairebé la meitat són dones.

Segons la poeta Wislawa Szymborska, com a molt seran vint-i-tantes les capaces de ser felices.

La majoria provenen de països amb conflictes armats declarats (Síria) o conflictes (armats) de baixa intensitat (Congo), fraseologia ferruginosa per arribar al mateix punt: persones que fugen perquè la seva vida corre perill.

Els termes *immigrant* i *refugiad* difereixen entre si. Però s'igualen en els textos d'informació general, per una qüestió de metonímia: un d'aquests conceptes (refugiad) es menja l'altre (immigrant), de manera que acaben volent dir el mateix.

Així, doncs, Europa serà un geriàtric (potser a càrrec del Grup Eulen, que tant val per reparar la tanca de Melilla com per gestionar un centre sociosanitari), un museu (un Louvre, un Neues, un Prado), una estadística (l'Excel d'un pla estratègic) i un refugi per a ells i, en especial, per a elles.

Sense excepció, cada país d'Europa compta amb el seu particular centre d'estada temporal d'immigrants, on hi caben els migrants (per motius econòmics), els refugiats (per seguretat) i els migrants-refugiats (la majoria), més qualsevol altra història que se'n surti d'aquests tres eixos (la Sofie Werner de la sèrie de Netflix, *Desplaçats*).

Sense excepció, cada país d'Europa amaga els que entren de manera regular i els que entren de manera irregular, carregats amb la motxilla del seu dolor.

En general –guerra d'Ucraïna al marge–, no són blan-

quets ni adinerats ni han contractat cap assegurança de vida amb Mapfre. Tres exemples: Grècia, Xipre i Sèrbia.

Grècia

En una benzinera de Grècia, entre el campament de Latakia i la frontera amb Macedònia del Nord, s'amunteguen éssers amb el batec del mar a la gola, tal com va escriure Pedro Garfias el 1939.

La refugiada Elina (Herat, Afganistan, 1996), tímida i presumida, es posa vermella amb facilitat. Mai no es treu el mocador. Preciosa, amb llavis de massapà, fets d'argila, amb ulls de lapislàtzuli, pestanyes d'ambre, parpelles d'ametista. Amb ella passa una altra dona afganesa amb la cara igual de bonica, desfigurada per l'àcid sulfúric. Continua estant bella.

La refugiada B. (Kabul, 2008) es venta. Juga sota un sol

Campament improvisat a la frontera entre Grècia i Macedònia del Nord. Foto: Iván Llop

Camp de refugiats de Kofinou, a Xipre. Foto: Iván Llop

de 16 raigs, a una temperatura extrema. La seva tenda de campanya està instal·lada sota el tràiler Fashion Transport, de matrícula neerlandesa («superfast ferry»). Sobre la seva tenda, degota l'oli. Hi ha una fuga al motor.

Prenyada de cinc mesos, fa la bugada l'Hana (Asmara, Eritrea, 1987). Les cordes per estendre la roba esparcada pengen dels pals que aguanten diversos tipus de cartells («Station Restaurant Parking» i «Super 95»). El seu armari rober cap a la palangana. Només té una muda.

Xipre

Al camp de Kofinou, al sud de Xipre, sí hi ha colobres llargues com pals d'escombra, sí que hi ha arròs per menjar cada dia, sí que hi ha ossets esbudellats.

Sí que hi ha bicicletes amb rodes punxades i parets de ciment armat decorades, i una odiosa Europa que irromp com una bruixa que roba els cascavells.

Al camp de Kofinou sí que hauràs parlat amb la infermera Omayya Sahd Olden (Homs, Síria, 1985) i, per tant, sí que t'haurà dit: «Vaig sortir de Síria fa tres anys, és difícil tornar al meu país. Cada dia cauen bombes». I això no ho afirmarà amb una mà alçada que es deixi caure com un monyó gelat sobre l'hule adornat amb llimones, les llimones de borrisol blanc i verd i gris. I escoltaràs de la seva boca el lament furibund que sona a tenebrós comiat: «És com si estiguéssim enterrats en un clot».

Al camp de Kofinou sí que paguen a les mares 10 euros per mes. Sí que es porten els refugiats com a mà d'obra barata perquè llaurin els terrers.

Al camp de Kofinou, al siria Marid sí que l'utilitzaran en un restaurant com rentaplats, de manera il·legal, per quatre duros que potser no cobrarà mai (euro i mig per hora). Ja ho va denunciar Robert Redford a la pel·lícula *Brubaker* (Stuart Rosenberg, 1980).

Al sí camp sí que hi ha espai, sí que hi ha visibilitat, la brisa bufa lleugerament igual que un corb atapeït, decoratjat, assedegat. Corbs.

Sèrbia

«Els homes del Dàesh [Estat Islàmic] van segrestar moltes dones i van matar diversos homes, l'agost del 2014. Nosaltres els teníem por. Ells eren dolents. Van destruir totes les cases a Sinyar, a l'Iraq [Kurdistan

iraquià], on vivíem. Així que la meua família se'n va anar», relata amb fredor no exempta de tendresa la noia de la minoria jazidí anomenada Gozey, feta almívar i gelea de flors per poder explicar l'horror.

L'ofensiva dels extremistes islàmics, a principis d'agost del 2014, va segar la vida de centenars d'habitants de la ciutat de Sinyar, que va acabar sent presa pels «talladors de caps».

L'agost del 2014, la família de Gozey –nou germanes i un germà– es va endinsar encara més al Kurdistan, en les posicions defensades pels *peshmergues* amb l'assistència tècnica dels Estats Units d'Amèrica.

Al Kurdistan, Gozey passaria tres anys. Juntament amb les cosines i l'àvia, va creuar la frontera turca.

A Turquia van estar poc més d'un mes, a l'espera dels papers desitjats.

El camp de refugiats de Yayladagi, a la frontera amb Síria, és una autèntica gàbia per a grills.

La primera quinzena de setembre del 2017, Gozey va creuar Grècia, procedent de Turquia.

Gozey va estar deu dies a Macedònia del Nord, amb aquest impuls per seguir endavant sense mirar enrere. Si hagués mirat enrere, hauria vist la sal amarga del filferro a les fronteres solidificades.

Tot just una setmana a Sèrbia i Gozey ja coneixia què és dormir en un parc, a la intempèrie.

Primer va passar per la comissaria de policia, a l'Estació Central de Belgrad, al costat del riu Sava, edifici acadèmicista construït a finals del segle XIX, a les acaballes de l'Imperi Otomà.

Uns quants dies més i Gozey trobaria sostre al centre Miksaliste d'ajuda al refugiad.

La ficarien en un tren i l'enviarien lluny.

Finalment, Gozey es va instal·lar al camp de refugiats d'Adasevci, al nord de Sèrbia, empalat entre la frontera amb Croàcia i l'Autopista 3.

Gozey vol anar a Alemanya, on resideixen els pares i les germanes.

«Les dones hem de ser fortes», remata, i somriu amb una boca petita com una mitja lluna amb solcs.

Torna a somriure.

Ja es troba a Alemanya. ●

Gozey (dreta) i la seva cosina, al motel que serveix de camp de refugiats, a Sèrbia. Foto: Jesús Martínez

Què ens fa vulnerables?

A People Help atenen a famílies afganeses amb històries diverses i alhora similars: famílies obligades a separar-se, perseguides, assenyalades

Per **Alicia González Rodríguez**
Sòcia fundadora de People Help

Hi va haver un moment en què aquelles maletes no significaven res. O sí, era la meitat d'una família que embarcava amb destinació incerta, o no, amb una destinació concreta, Espanya, però on no se sabia què esperava a la família F., més enllà de l'esperança de fugir de la mort lluny dels talibans. Però aquelles maletes no es podien compartir, no la seva imatge públicament. Eren un desig de felicitat, però la sola difusió de què no tothom volava amb rumb cap a Occident podia sentenciar a mort a les persones que s'hi quedaven. Així són moltes les històries de les famílies afganeses que atenem a People Help: històries de famílies obligades a separar-se, de famílies perseguides per pertànyer a una ètnia com la dels hazara, el que al seu país significa una condemna segura, de famílies assenyalades per haver treballat amb aquell enemic que en algun moment es va dibuixar a l'horitzó com a salvador i que va acabar quedant borrós rere la presa de Kabul.

Darrera de totes aquestes històries sempre hi ha una primera connexió, un missatge, una trucada de socors que van atendre un grup de dones inexpertes en això de l'asil i la protecció internacional.

En realitat, per brindar aixopluc a una persona que fugir no es necessita més que saber escoltar i posar tot de la teva part fins aconseguir aquell objectiu que sempre vas veure impossible de portar-los a un primer món que els ha abandonat. Principalment a elles, perquè són les principals víctimes d'una transformació negativa, radical i que han patit de la nit al dia.

Avui eres una professional de la medicina que atenes a un equip de bàsquet femení, al dia següent eres la dona soltera que no mereixes sortir al carrer sola. Avui eres una nena d'onze anys que estudiava amb més o menys interès a l'escola, demà vols poder assistir a classe o, en el pitjor dels casos, has caigut a la drogaddicció digital, perquè la teva vida de nena amagada lluny del perill no et permet una altra manera de relacionar-te amb el món que la teva tableta electrònica, on hi escoltes cançons i on jugues compulsivament a alguna cosa que et faci oblidar de perquè has d'estar tancada entre quatre parets sense poder interactuar amb altra cosa que no siguin éssers virtuals. Les nostres dones afganeses han desfet el camí de les seves llibertats; algunes d'elles han trobat en el trajecte la veu en un activisme que a d'altres els hi ha costat la vida. Mentrestant, en el xat amb les famílies, sempre hi ha una paraula de suport, un vídeo de música per a què l'alegria de les criatures es mantingui i unes cançons de flamenc, de reggaeton o el que faci falta per a què l'estat d'ànim dels grans no decaigui. Nosaltres som les oïdes d'un món sord que parlem per boca d'altres davant les autoritats amb les nostres apel·lacions i els nostres recursos legals aprenem de les esclatxes per les que a una Europa incòmoda amb les persones refugiades se'ls cola la gent que no han fet altra cosa que dirigir-se a nosaltres per salvar la seva vida.

És dur: el seu dolor impregna les nostres consciències, però la diferència de People Help és que, encara que anem pas a pas no ens trenquem amb cada nega-

Balanç de les actuacions fetes per l'entitat en el seu curt període de temps de treball fins juliol de 2022:

- 20 Vídues al projecte d'Afganistan
- 600 Persones acompanyades a sortir de l'Afganistan
- 170 Famílies ateses al Pakistan
- 45 Unitats familiars arribades a Espanya
- 18 Padrines
- 20 Sòcies Fundacionals
- 2 Organitzacions sòcies fundacionals

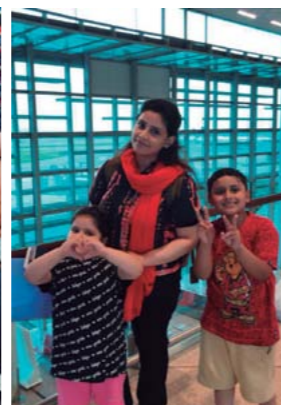
tiva, sinó que continuem cap endavant per trucar a una altra porta. Perquè sempre s'obre alguna i en aquests mesos han sigut moltes: d'empreses com Bóboli, que ens ha cedit roba infantil, perquè els colors que la seva marca transmet perdria brillantor si existissin criatures apagades per la necessitat que imposa la seva nova situació al nostre país. D'especialistes en ortodòncia, estomatologia, fisioteràpia, però també cambres, llibreters i un llarg etcètera que van decidir que aquella història que els hi era llunyana ara sí que els commovia a través de la nostra veu. I van decidir que volien ser part d'una cadena que ja va sent enorme. En realitat, és una cadena de serendipia i desgràcia, perquè nosaltres tenim la sort, quasi per casualitat, de trobar-nos repetidament amb gent generosa i compromesa que fa seva la causa de les famílies afganeses, famílies que van tenir la mala sort de venir a néixer en un país que la desídia i la voracitat a parts iguals d'Occident ha convertit en un Estat fallit.

Anys d'inoperància que condemnen a la tragèdia a la seva ciutadania o a la determinació d'enfrontar-se a l'exili. I aquí és on aquell breu missatge d'auxili que una vegada van difondre per les xarxes es va transformar en una enorme bola de neu en forma de recursos per aprendre espanyol, ofertes de treball, beques, centres solidaris on aconseguir roba gratuïta o de segona mà. Tot això per a les persones que anaven arribant, sense perdre el fil de les persones pendents d'una entrevista que no arriba i la nostra atenció els ajuda a no sentir-se desapareguts, esborrats de l'actualitat que no entén de les petites històries de les persones que tenen i tenim por a perdre els nostres drets.

Però després de moltes batalles per presentar evidències de risc, preparar exhaustivament amb ells els seus relats d'horror, arriba el moment: estan a les nostres portes i el sistema sembla fer-los voler entendre que aquest excés d'adrenalina en el que han viscut durant tant de temps requereix una cura de repòs que marquen els temps de l'administració. I aquí estem nosaltres per

respondre a aquestes petites demandes que, la saturació del sistema d'atenció a les persones refugiades impedeix. Perquè disposar de connexió a internet és poder dir a la família, a l'altra banda del món que segueixes viu i poder gestionar en breu les peticions que ara t'exigeix el teu país d'acollida i tenir a les criatures una mica de castellà, català o espanyol, o simplement per mirar al sostre sense fer res més, des de la pèrdua de no saber què serà de tu, però també la certesa del que no serà de tu. I el que no serà, si de nosaltres depèn és que moris a mans dels talibans. Mentides: Ja ens agradaria a nosaltres tenir la vareta màgica per determinar qui se salva, però tot allò anterior, el següent i el successiu a la decisió del nostre govern d'admetre a aquella persona al nostre país no caurà en un pou. Una altra cosa serà que les circumstàncies ens acompanyin i aconseguim cada petit objectiu que ens marquem: seguim sense classes de guitarra per a Mohsin, però a canvi ha pogut anar ja a veure un festival flamenc; cerquem sense parar aquella empresa de missatgeria que inclogui els nostres enviaments, però mentrestant les nostres voluntàries quadren les seves agendes de vacances per repartir tot allò que necessiten les nostres famílies. Ens agradaria tenir proveïdors de productes infantils estables, encara que sempre que arriben noves criatures a la nostra xarxa hi ha una joguina per a què l'abraci i, amb ell, a nosaltres. ●

La solidaritat als mitjans

Alguns mitjans de comunicació de ràdio i televisió han apostat per tenir espais dedicats a la solidaritat. Però, què entenem realment per “solidaritat”? Tal i com ens indica el diccionari, la solidaritat és: “Relació de fraternitat, de companyonia, de recíproc sosteniment, que lliga els diversos membres d’una comunitat, col·lectivitat, en el sentiment de pertinença a un mateix grup i en la consciència d’uns interessos comuns”. Bon exemple d’això és el programa radiofònic “Solidaris”, de Mercè Folch a Catalunya Ràdio els dissabtes a les 22 hores

Per Esther Molas

“El programa és un espai on hi tenen cabuda temes cabdals com els drets humans, la cooperació internacional i també les emergències socials de casa nostra. Busquem l’equilibri, perquè tot allò local és global. És la meua tercera temporada al capdavant -el programa té 14 anys de vida- i volem parlar del canvi climàtic, de la pobresa social d’aquí, de la repercussió del fi de l’abundància... però sempre amb la perspectiva de gènere com a pal de paller. Som un equip feminista: dues redactores (Mireia Izard Serrano i Mònica Sanés Roca), una productora (Sandra Novillo Lafuente), jo com a realitzadora (Mercè Folch i Folch) i el tècnic de so (Ismael Cebrián Sánchez)”, ens explica Folch.

“Solidaris” compta amb col·laboradores com la fotoperiodista Anna Surinyach (guanyadora del Premi de Comunicació no sexista, 2021).

Mercè Folch
Solidaris
Dissabte, 22h
Catalunya Ràdio

Si cerquem els referents de Folch, apareix un enyorat espai radiofònic. “Jo vaig aprendre molt en el programa *El café de la república* d’en Joan Barril, espai sense polítics on les persones convidades eren de nivell com Zygmunt Bauman o Amin Maalouf, per exemple”, ens comenta tota emocionada.

Conversant amb Mercè Folch ens confirma que aquesta temporada tindrà un repte molt important: “Ens han aprovat un projecte de podcast documental sobre persones desaparegudes al mar. Voldrem reconstruir les vides d’aquestes persones i saber si a totes les cultures hi ha un mateix mecanisme de dol. Voldrem respondre preguntes com Quina figura legal té una persona desapareguda al mar? És un treball social força necessari”.

IN MEMORIAM

Josep Cabayol i Virallonga (Barcelona, 1952 – Cardedeu, 2022).

El passat 8 d’agost ens va deixar en Josep Cabayol, president de l’associació Solidaritat i Comunicació - SICOM. Cabayol s’havia especialitzat en la lluita contra l’emergència climàtica i les crisis socials i energètiques. Al llarg de la seva vida professional es va enfrontar al pensament únic, a la veritat única i als marcs immutables del capitalisme.

Ja jubilat de la ràdio, va denunciar les polítiques que no lluiten contra el canvi climàtic després de treballar a Ràdio 4, TVE i va formar part de l’equip fundador de Com Ràdio. És recordat com un periodista convençut que la seva funció com a tal era la de denunciar les injustícies i estar sempre al costat de les persones més vulnerables. La lluita contra els efectes del canvi climàtic, des de l’àmbit de la informació periodística, ha estat el seu darrer camp de batalla.

Una associació absolutament necessària

L’Associació de Dones Periodistes de Catalunya celebra el 30è aniversari i des del Col·legi de Periodistes de Catalunya volem felicitar l’entitat per aquesta efemèride. Sou una associació absolutament necessària, perquè tot i que en els últims anys s’ha aconseguit molt, sobretot en la reivindicació del paper de la dona en el món de la comunicació, encara hi ha assignatures pendents en les quals totes i tots tenim molta feina a fer. Liderades per l’Associació, el Col·legi estarà al vostre costat.

Actualment, la nostra és una professió on les dones tenen una presència en molts casos majoritària, o com mínim en igualtat, amb els homes. I això és un fet tant a les facultats com a les redaccions. I és un èxit indiscutible. Però encara falta aconseguir-ho en els llocs de representació i de decisió. La Junta que tinc l’honor d’encapçalat al Col·legi de Periodistes ha volgut ser un reflex d’aquesta igualtat amb idèntica o més presència de dones que d’homes en els òrgans de govern, tant a nivell nacional com de les diferents demarcacions territorials.

Aquest és per tant un objectiu amb el qual heu de continuar fent la bona feina que heu fet aquests últims anys. Juntament amb, per exemple, l’elaboració d’eines per a un millor tractament de gènere, o la participació en iniciatives com ‘Dones a les ones’ per contribuir al coneixement de l’aportació que han fet les dones a la ràdio, o el premi Margarita Rivièrre o els guardons de comunicació no sexista. Tot el que es faci és poc per reivindicar el paper que les dones han de tenir, heu de tenir, en tots els àmbits de la comunicació.

Aquest 30è aniversari us arriba en un bon moment. Perquè no es pot fer més que una valoració positiva de la feina feta i perquè això us ha de donar encara més força per encarar els reptes presents i de futur. Perquè haurem de continuar amb aquestes reivindicacions fins que no s’aconsegueixi la plena igualtat. I segur que amb aquests reptes hi trobarem moltes coincidències que faran que anem plegats en l’objectiu d’aconseguir-los. Tenim una relació estreta i històrica entre el Col·legi de Periodistes de Catalunya i l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya i aquest 30è aniversari no fa més que renovar-la i enfortir-la.

Joan Maria Morros Cuadras
Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya

Tres dècades de l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya

Per Montserrat Puig Mollet

Vivim en un món transbalsat per pandèmies, desastres naturals i guerres que comporten emigracions llargues. En aquests contextos, les dones i les nenes són doblement vulnerables i maltractades: per ser dones i per ser pobres. El feminisme i les polítiques per la igualtat tenen un sentit d’esperança i de futur i des de Dones Periodistes estem aquí per explicar-ho i per divulgar-ho.

30 anys al servei de la comunicació no sexista

L’any 1992 es va crear l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya amb uns objectius que avui encara són vàlids:

- Treballar pel reconeixement de la igualtat professional de les periodistes
- Aconseguir l’accés de més dones als llocs de decisió
- Promoure una imatge digna de les dones i visibilitzar les seves accions

A més n’hem afegit un altre: continguts amb visió de gènere, fets per homes i per dones i convidar als homes en la lluita contra el patriarcat i a favor d’una comunicació no sexista.

30 ANYS, 7 PRESIDENTES:

Montserrat Minobis Puntonet
1992-2001

Elvira Altés
2001-2003

Montserrat Puig Mollet
2003-2010

Carme Freixa Zurita
2010-2012

Lina Barber Albers
2012-2016

Mavi Carrasco Rocamora
2016-2019

Marta Corcoy Rius
2019-actualitat

Premis de Comunicació No Sexista

PREMI MARGARITA RIVIÈRE

al rigor periodístic amb visió de gènere

Dues categories de premis en què es reconeix les bones i males pràctiques en periodisme no sexista per categories, en els cas dels premis de comunicació no sexista, i al rigor periodístic amb visió de gènere en el guardó Margarita Rivière

Presentem a continuació una selecció de frases que van dir les premiades en els seus discursos el dia que van rebre el Premi

Lidia Falcón,

Premi Rosa del Desert (2007)

"No debemos olvidar que el feminismo es siempre revolucionario, que se propone cambiar el mundo a favor de todos los desposeídos. Si el movimiento feminista no es de reivindicación, de denuncia, de lucha, no es movimiento"

Soledad Gallego-Díaz,

Premi Margarita Rivière (2016)

Gallego-Díaz va explicar que havia tingut el plaer de conèixer i treballar amb Margarita Rivière i en va voler destacar la seva vàlua. Va recordar el moment en què Rivière li va posar sobre la taula "la importància que les dones arribin a les seccions d'opinió, ja que és allà on hi ha el poder", reivindicant la lluita i recordant a les assistents que cal seguir avançant.

Eulàlia Lledó,

Premi de Comunicació no Sexista (2016)

Lledó va dir que cal evitar els usos sexistes i androcèntrics en el llenguatge i va concloure que "una xacra important de la nostra societat és la invisibilització de les dones".

Montserrat Boix,

Premi de Comunicació no Sexista (2015)

Boix va remarcar que quan li pregunten si és feminista, ella no pot més que respondre que "si no fos feminista no podria ser una bona periodista". Va destacar de la seva època on la periodista Pepa Bueno era la seva cap, com van començar a repartir a la redacció el "Manual de comunicació no sexista", davant el desconcert de molts companys i companyes del mitjà.

Mabel Lozano,

Premi de Comunicació no Sexista (2016)

Lozano va rebre el premi pel documental *Chicas Nuevas 24 horas*, contra tot tipus d'explotació sexual i a favor dels drets humans. Va voler deixar clar que "vivim en ciutats on es venen dones com si fossin trossos de carn".

Olga Viza,

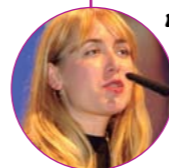
Premi Margarita Rivière (2017)

Viza va voler reivindicar un millor tractament mediàtic per a l'esport femení d'acord amb el seu valor i els seus èxits, posant com a exemple el desconeixement general dels noms i cares de la selecció espanyola de bàsquet, bicampiones d'Europa i subcampiones olímpiques.

Raquel Córcoles,

Premi de Comunicació no Sexista, (2018) Córcoles, il·lustradora i creadora del personatge de còmic *Moderna de Pueblo* des del qual es denuncia el masclisme, va destacar que en aquest personatge "podem trobar els espais necessaris. El repte de futur, però, és aconseguir que la nostra comunicació no sigui considerada només per a dones".

Natza Farré,

Premi de Comunicació no Sexista (2019) Farré va dir que "aquest premi serveix per coses com recordar que quan ens violen, ens jutgen a nosaltres; que quan busquem feina, ens ofereixen els sous més baixos; que quan anem pel carrer ens insulten; que quan parlem, se'ns donen lliçons i que quan ens maten, som xifres. Per tant, vist tot això, és un miracle que encara conservem el sentit de l'humor".

Neus Bonet Bagant,

Premi Margarita Rivière (2020)

Bonet va denunciar "la visió de gènere que encara li falta a l'ofici i que necessita de tothom" i va reivindicar que "el llegat de les dones que ens han precedit ha d'estar més present a les facultats". Referent a l'assetjament digital a les xarxes socials, va dir que "posa en risc els valors democràtics, que atempta contra la llibertat d'expressió i que té, novament el perill, de reduir la presència de les dones a l'esfera pública".

Laia Mestre,

Premi de Comunicació no Sexista (2021)

La redactora d'informatius de TV3 va dir: "Hem de picar pedra i posar sobre la taula les discriminacions que viuen les dones i ho hem de fer amb missatges potents i empoderadors".

Treballarem per a què en els pròxims anys totes aquestes reivindicacions de les premiades, que són també les de l'Associació de Dones Periodistes, es facin realitat

Carmen Sarmiento,

Premi Trajectòria professional, (2018)

La veterana periodista va prometre seguir treballant per a què les dones deixin de ser "el sud dels homes" i va assegurar que "no ens callaran".

Pilar Aymerich,

Premi Margarita Rivière (2019)

En el seu discurs, Aymerich va dir: "Professionalment, sempre m'he apropiat a la realitat amb ulls de dona. Companyes, ni un pas enrere! A mi em tindreu sempre al carrer per defensar els drets i la llibertat de les dones que hem conquerit des de fa tants i tants anys".

Rosa Maria Artal,

Premi Trajectòria professional (2020)

Artal va lamentar moltíssim "la deriva del periodisme que, en comptes de ser el quart poder s'ha convertit en un col·laborador amb els poderosos i contra la societat".

Soledat Balaguer,

Premi Trajectòria professional (2021)

"Ens violen en manada, no només els jutges; i els mitjans ens fan doblement víctimes". Alhora, reivindicava la professió de periodista: "Les dones periodistes ja no som una excepció; però, quan a una professió es normalitza la presència de la dona normalment vol dir que és una feina sacrificada, mal pagada, precària i molts cops amb horaris infernals".

El Baix Llobregat celebrarà el 6è Congrés de les Dones els dies 4 i 5 de novembre

Estem molt il·lusionades en acollir el 6è Congrés de Dones del Baix Llobregat a la nostra ciutat. Desitgem que els nostres espais així com la nostra trajectòria professional sumin al bon desenvolupament que sempre ha destacat en totes les edicions d'aquest congrés.

Des del primer congrés a l'any 2002 fins a la darrera edició a l'any 2018, Cornellà ha mostrat el seu compromís i dedicació participant com a subseu, amb temes que han fet visibles les diferents violències masclistes i com abordar-les, fomentant la participació de les dones en els diferents àmbits de la ciutat, analitzant les causes que afecten la salut de les dones des d'una perspectiva de gènere i reflexionant sobre la representació de les dones al treball.

Més de 27 anys de polítiques d'igualtat

Fa més de vint-i-set anys que Cornellà de Llobregat va incorporar a la seva agenda la promoció de la igualtat entre homes i dones, realitzant polítiques transversals d'igualtat amb l'objectiu de potenciar la participació i integració de les dones en diferents àmbits de ciutat i lluitar contra les violències masclistes. Cal destacar el paper del Consell Municipal que es reuneix cada mes des de la seva constitució al 1995 i que està concebut com un espai de participació real per donar resposta a les necessitats i oportunitats existents en totes aquelles qüestions referides a potenciar la igualtat d'oportunitats i amb la millora de la situació i la qualitat de vida de les ciutadanes de Cornellà.

Amb aquest 6è Congrés el Baix Llobregat, ens marquem nous reptes de l'agenda feminista en la societat actual de forma col·lectiva. Aquest Congrés arriba enguany a la sisena edició,

en un escenari completament diferent al d'anteriors congressos, on el moviment i els valors feministes són més necessaris que mai. La pandèmia ha posat de manifest o ha agreujat moltes de les desigualtats i problemàtiques socials que ja existien. Les desigualtats per raó de gènere no són una excepció, i les dades mostren clarament com les conseqüències i afectacions de la pandèmia i la crisi global no són les mateixes per a dones i homes.

En una comarca declarada feminista, amb una llarga trajectòria en el desenvolupament de polítiques públiques per la igualtat de gènere, i on el moviment feminista continua més viu que mai, el 6è Congrés de les Dones permetrà omplir la comarca de debats, espais de participació i reflexió entorn als sis àmbits que estructuraran el Congrés:

1. Violència masclista
2. Empoderament sexual i reproductiu
3. Salut
4. Maternitats
5. Dones en el futur del treball
6. Trajectòries vitals de les dones

El 6è Congrés de les Dones del Baix Llobregat es celebrarà a Cornellà de Llobregat els dies 4 i 5 de novembre sota el lema #weareone #somuna #somosuna

Joana Piñero

Tinenta d'Alcaldia de polítiques Socials, Igualtat i Salut.
Ajuntament de Cornellà de Llobregat

L'impacte dels conflictes armats en les nenes i les dones

La pau, no és només l'absència de guerra, i a dia d'avui al món hi ha més de 50 guerres i conflictes armats.

En aquests entorns de guerra i de conflicte es viuen autèntics drames humans, retrocessos socials, culturals i vitals.

En el cas de les dones i les nenes, a més a més, pateixen violències masclistes com a armes de guerra, i en particular, violències sexuals. L'impacte que tenen els conflictes armats en les dones abans, durant i després és l'augment de les desigualtats, drets i llibertats, si a més tenim en compte que alguns conflictes tenen orígens religiosos o ètnics lligats a qüestions identitàries que van en contra de les dones i dels seus drets, la situació encara es complica més. Els pocs recursos existents, desapareixen i el grau de vulnerabilitat, augmenta.

Les violències masclistes es disparen en zones en conflicte, s'usen com arma de guerra, les dones són tractades com a botins; l'obligació de convertir-se en combatents, les violacions, l'esclavitud sexual, els matrimonis forçats, els embarrassos no desitjats, la mortalitat materna, la transmissió de malalties sexuals (...) en són exemples que avui en ple S.XXI seguim veient. De fet, segons dades de Nacions Unides, el 70% de les dones que viuen en entorns de crisi, han patit en algun moment violències masclistes. Segons dades d'Oxfam Intermón, una de cada cinc dones refugiades o desplaçades en entorns humanitaris, pateix violències sexuals.

Les conseqüències dels conflictes armats perduren en el temps, marxar com a persona refugiada o desplaçada, reconstruir un país, reconstruir les institucions, l'accés a l'educació i sobreviure tornant a començar de zero. En alguns casos, les

dones, algunes de molt joves, es converteixen en responsables de la família, i potser pel sol fet de ser dones no poden treballar i mantenir-la, es veuen doncs abocades a la pobresa, es troben en un carrer sense sortida. Les conseqüències són individuals i socials. Qualsevol conflicte armat, acaba traduint-se en un retrocés per al país.

El desafiament que tenim ara, té una doble vessant, no només acabar amb la guerra sinó construir la pau, i en aquest sentit, el rol de les dones és molt important. L'any 2000, el Consell de Seguretat de Nacions Unides va aprovar la resolució 1325, aquesta, per primera vegada, reconeixia que les dones i les nenes pateixen conseqüències específiques en entorns de guerra i de conflicte armat, pel sol fet de ser-ho. A més a més, feia referència a la importància de la participació de les dones, en tots els nivells, en la construcció de la pau i la prevenció dels conflictes.

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible, tant l'objectiu 5 (Igualtat de Gènere) com el 16 (Pau, Justícia i Institucions Sòlides), també en fan referència i per tant poden ser una eina per als Estats i per als Governos Locals per treballar per a la construcció de la Pau.

Això sí, per tal de poder construir iniciatives de pau, cal que a més d'acabar amb les violències sexuals que pateixen les dones i les nenes, ens centrem en la destrucció de les desigualtats estructurals que marquen les discriminacions contra les dones.

Lluïsa Moret Sabidó

Alcaldeessa de Sant Boi de Llobregat

30 ANYS DE L'ADPC

Què hem fet en aquests 30 anys?

- Investigacions, informes i recerques
- Publicacions com el llibre *El sexe de la notícia* (1999)
- Tractament mediàtic de la violència masclista, des del 2006
- Tractament mediàtic de la prostitució, des del 2017
- *El feminisme al PSUC* (2010)
- *Dones i homes a la comunicació*
- *Dones i homes a les institucions catalanes*
- Llibre *Les dones en els governs locals catalans* (2005)
- *Dones a les Ones* (inici al 2021): Recerca sobre les dones a la ràdio
- Beca d'investigació en comunicació audiovisual Montserrat Minobis (2022)

Divulgació

L'ADPC té dos mitjans de comunicació i el web corporatiu:

- *Donesdossier*: publicació monogràfica, en paper, des de l'any 2010. Amb anterioritat s'editava trimestralment i els continguts visibilitzaven les professionals d'àmbits diversos. El primer número va sortir al febrer de 2001
- *Donesdigital.cat*: El web es va crear l'any 2009 i fa un any que s'ha actualitzat el format, el disseny, la programació i els continguts
- *Adpc.cat*: Web corporatiu de l'ADPC

Formació

Tallers sobre *Periodisme crític, social i no sexista*. 10 anys de formació i conscienciació a joves sobre una lectura crítica i responsable dels mitjans de comunicació.

El Prat de Llobregat, municipi feminista

Les ciutats són espais de convivència que cal cuidar i l'impregnar-los de valors feministes, igualitaris, d'equitat i, per descomptat, han de ser espais lliures de violències masclistes i LGTBI-fòbiques. Des de l'Ajuntament del Prat ja fa 27 anys que es va crear la Regidoria de la Dona, ara de Feminismes i LGTBI, i sempre hem treballat amb aquest objectiu amb la societat organitzada local i supralocal, amb els grups de dones activistes i sobretot amb el Consell Municipal de Dones. I en aquesta línia, al novembre de 2020, el Prat es va declarar municipi feminista, una declaració aprovada per unanimitat al Ple de l'Ajuntament.

La regidoria ha anat evolucionant des de la seva creació i així com ha canviat de nom, s'ha adaptat als canvis de la societat. Ha anat madurant, creant, mantenint i ampliant els serveis com el d'informació i atenció a dones i joves el SISA, el SIAD, el SAI o els punts liles, establint circuits contra la violència masclista o implementant els protocols d'agressions sexistes o per diversitat sexual. Sempre hem treballat les accions de sensibilització al carrer, com el 8M o el 25N, amb una forta implicació i participació massiva de les entitats i de la ciutadania del Prat. Seguim fomentant les accions de formació, com la coeducació a la comunitat educativa i volem continuar incidint en aspectes de cures, laborals o la corresponsabilitat,

perquè la visió de gènere estigui present en tots els ordres de la vida a la nostra ciutat. Un bon exemple és la 19a Trobada de Dones, amb un èxit de participació que marca l'inici de curs feminista al Prat.

En aquests moments la regidoria de Feminismes i LGTBI forma part de l'àrea d'Acció Social i comunitària. Ja no serveix fer política des d'una regidoria estanc exclusiva per a dones, cal treballar de manera transversal i interseccional amb la resta de les àrees municipals perquè incloguin valors feministes en les seves accions a la ciutadania. Aquests són els fonaments del III Pla Local de polítiques Feministes, del Pla Intern d'Igualtat de l'Ajuntament i del futur Reglament d'Equitat de Gènere. Hem anat creixent al ritme que ho ha fet la societat i la nostra ciutat.

Ser un municipi feminista és més que una declaració o un rètol a l'entrada de la població: és treballar per a què les persones facin seus els valors feministes, igualitaris. És oferir bons serveis, actualitzats, amb equitat, amb una mirada de futur i còmplices amb les demandes socials. El Prat és un municipi feminista!

Dolors Siles García

Regidora de Feminismes i LGTBI
Ajuntament d'El Prat de Llobregat

La
CIBA

ESPAI DE RECURSOS
PER A DONES, INNOVACIÓ
I ECONOMIA FEMINISTA

UN ESPAI PROPI

Un equipament referent en matèria
de feminisme i polítiques públiques

laciba.gramenet.cat

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Passeig de Llorenç Serra, 64, Santa Coloma de Gramenet

Cooperació internacional des del feminisme local

El feminisme és una eina clau per a la construcció de la pau, i si volem actuar globalment per combatre les desigualtats ho hem de fer també en aquells contextos on a l'opressió de gènere se li suma la d'un conflicte social, ja sigui per un conflicte armat, una catàstrofe mediambiental o una precarietat cronificada.

Des de fa set anys, Barcelona té com pal de paller de les seves polítiques públiques la transversalitat de la perspectiva feminista, i els projectes de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona no en són una excepció. Actualment, de la mà de diverses entitats locals i internacionals, impulsem projectes per prevenir les violències masclistes en ciutats com Sarajevo, on les cicatrius que la guerra dels Balcans va provocar a les

dones no estan encara segellades; o a Palestina, donant suport a associacions que treballen per augmentar l'autonomia personal i econòmica de les dones que pateixen la 'doble ocupació'.

Sabem que en qualsevol conflicte el pes recau principalment sobre les famílies, que esdevenen l'única xarxa de seguretat. I quan diem famílies, totes sabem que ens estem referint a les dones, les que sustenten la vida. Per això és vital que posem les cures al centre també en la cooperació, impulsant projectes com 'A cuidarSe', de Bogotà, amb l'objectiu de contribuir a l'enfortiment del 'Sistema Districtal de Cura' a través de les cuidadores comunitàries; o a Moçambic, on fomentem l'apoderament de les dones mitjançant projectes que promouen la sobirania alimentària en les comunitats locals.

Totes aquestes iniciatives seran imprescindibles mentre el sistema en el qual vivim continuï generant desigualtats, i mentre aquestes colpegin doblement les dones que viuen en zones de conflicte. Des de Barcelona, continuarem emprant polítiques de cooperació per actuar localment per un feminisme global.

La Tineta de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI, Laura Pérez Castaño, en un projecte de cooperació internacional amb dones de Jordània

Laura Pérez Castaño

Regidora Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona

Les guerres també són masclistes

La paraula guerra sempre ens genera aquella sensació d'incertesa, de llunyania fins i tot, però quan el mes de febrer Rússia va iniciar la invasió d'Ucraïna des de l'Ajuntament de Terrassa sabem que hi havíem de fer alguna cosa. Per això vam activar el Grup Motor Ucraïna per donar resposta a les necessitats a la zona de conflicte i per garantir la cobertura de drets i serveis a les persones desplaçades que arribaven a la nostra ciutat a la recerca de refugi.

Una de les accions que es va impulsar va ser el Punt d'Informació per donar un servei d'acompanyament a persones desplaçades d'Ucraïna. Des d'aquest servei s'ha pogut copsar que la majoria de persones arribades a la ciutat fugint del conflicte han estat dones, dones amb dependents a càrrec, criatures o persones grans. Aquestes dones suporten la càrrega psicològica de la responsabilitat de tirar endavant la família mentre els homes ocupen llocs en la defensa armada del país. Han d'assumir soles la cura de persones dependents i també fer-se càrrec de cobrir les despeses econòmiques familiars.

En els conflictes armats les dones, tant si són a primera línia com si es queden sustentant les famílies al territori o es desplacen amb la família a un altre país, tenen funcions determinants en el mateix conflicte i pateixen

situacions de vulnerabilitat específiques. Tot i aquest rellevant rol són invisibilitzades i, per tant, els seus drets són vulnerats.

Incorporar la perspectiva de gènere és indispensable en l'anàlisi de qualsevol conflicte armat. Només així es pot afrontar i donar resposta a les conseqüències derivades de la guerra i garantir els drets de les dones. En aquestes circumstàncies les dones són les primeres a perdre els seus drets i es poden veure sotmeses a situacions com desplaçaments forçosos i violència sexual. Per això el Servei de Ciutadania i el Servei de Polítiques de Gènere de l'Ajuntament de Terrassa han treballat de forma coordinada, des de l'inici de la crisi humanitària, per incorporar la perspectiva de gènere als protocols d'atenció a les persones ateses al punt informatiu. Aquests protocols permeten detectar situacions de vulneració de drets i violència vers les dones i derivar-les als serveis especialitzats que trobem a l'Ajuntament i a la ciutat. Donar, doncs, suport i visibilitat, ja que les guerres, a part de cruels i injustes, també són masclistes.

Núria Marín

Regidora de Polítiques de Gènere de l'Ajuntament de Terrassa

Maria Arena

Presidenta de la Subcomissió de Drets Humans del Parlament Europeu

“Les periodistes en zones de conflicte no només són objectius físics, sinó que també són víctimes d'atacs cibernètics per desacreditar la seva feina”

Al Parlament Europeu hi ha preocupació per la situació dels periodistes en el món, especialment en els llocs de conflictes. Així, el passat 15 de juny hi va haver una sessió de treball de la subcomissió de Drets Humans, que va tractar sobre «La protecció dels periodistes al món». Per això hem parlat amb Maria Arena, presidenta de la Subcomissió, perquè ens parli de com es veu, des del Parlament, la situació dels periodistes en els conflictes d'arreu, especialment les dones, i què s'hauria de fer

Per Angelina Salut i Mojà

Maria Arena va néixer a Mons (Hainaut), regió valona de Bèlgica, el 1966. Va estudiar economia a la Facultat de la Universitat Catòlica de Mons. Després d'uns quants anys en els serveis de FOREM, (Servei de formació professional i ocupació), el 1999 va ocupar una plaça en el gabinet del ministre Michel Daerden, per encarregar-se d'Ocupació, Formació i Habitatge.

Ha exercit diversos càrrecs com a Ministra, tant en el govern való com en el federal; càrrecs vinculats a l'ocupació, la formació, la funció pública, la integració social, l'ensenyament obligatori, la igualtat d'oportunitats i el diàleg intercultural entre d'altres.

El 2010 va ser escollida senadora i el 2014 va entrar com a diputada al Parlament Europeu, on és membre del Grup de l'Aliança Progressista de Socialistes i Demòcrates. Des del 2019, Arena ocupa el càrrec de presidenta de la Subcomissió de Drets Humans del Parlament Europeu. La podeu seguir a @MariaArenaEU

El 15 de juny, la subcomissió de Drets Humans del Parlament Europeu, van fer una sessió per valorar la

situació dels periodistes en els conflictes en el món. M'agradaria que ens féssiu un breu resum així com la vostra opinió.

La protecció dels periodistes i la llibertat de premsa són elements essencials per garantir la democràcia. Els periodistes independents estan allà per transmetre una informació transparent, responsable i de lliure accés per a la ciutadania. No obstant això, la seva seguretat i la independència sovint estan amenaçades. Són un objectiu i s'enfronten a perills sense precedents per fer la seva feina, especialment en les escenes de guerra. Protegir-los és protegir els mateixos fonaments de les democràcies.

Donar suport al periodisme d'investigació significa garantir el bon funcionament de les democràcies en un moment en què la informació i la desinformació circulen a la velocitat de la llum per les xarxes socials.

Com veieu la feina dels periodistes a les zones de conflicte, especialment, les dones?

Molt sovint, les autoritats bloquegen l'accés a aquestes zones i la informació rebuda sobre aquests conflictes

ens arriba esbiaixada. Òbviament, aquests periodistes s'enfronten a una gran amenaça i de vegades arriben a perdre la vida per analitzar lliurement i, així, denunciar els fets relacionats amb la situació que es desenvolupa en aquell moment. Per a les dones, aquest risc és molt més gran perquè, no només són objectius físics, sinó que també són especialment víctimes d'atacs cibernètics per desacreditar la seva feina.

Ser dona, doncs, és un element de perill afegit per ser periodista en un conflicte?

Ser periodista en una zona de conflicte requereix determinació, valentia i professionalitat. Són qualitats que tenen les periodistes, però sabem que a les zones de conflicte, les dones estan subjectes a més amenaces, com el risc de violència sexual, per exemple, i el desig de desacreditar la seva feina en un entorn típicament masculí.

Això dificulta l'accés de les dones com a periodistes de guerra o que els mitjans les enviïn a zones amb conflictes? Podria ser la causa que moltes siguin freelance?

Els mitjans de comunicació han de garantir la protecció dels periodistes que envien a les zones de conflicte i han de tenir en compte discriminació per raó de gènere. Això pot explicar que siguin més reticents a enviar una dona a aquestes zones i, per tant, de vegades hi vagin com a *freelance*, la qual cosa desresponsabilitza als mitjans i, en conseqüència, es genera discriminació.

Les periodistes *freelance* són encara més vulnerables ja que no tenen suport institucional ni recursos per garantir la seva seguretat. Els periodistes locals són les principals víctimes de violència i assassinats. És de suposar que les periodistes locals són especialment vulnerables a aquestes amenaces.

Tenint en compte, doncs, que la majoria de periodistes en els conflictes són freelance, com s'hauria d'ajudar, ja que tenen molta menys protecció, menys salari, poques prestacions mèdiques?

Al novembre de 2021, el Parlament Europeu va adoptar una resolució sobre l'enfortiment de la llibertat i el pluralisme dels mitjans a la UE i va demanar noves normes per protegir els periodistes de ser silenciats. Els eurodiputats reconeixen que el nou entorn digital ha agreujat el problema lligat a la difusió de la desinformació.

«La informació i la desinformació circulen a la velocitat de la llum per les xarxes socials»

El 27 d'abril, la comissió proposa una directiva que cobreixi les SLAPP (demandes estratègiques contra la participació pública) en matèria civil amb implicacions transfrontereres. Aquesta permet als jutges desestimar casos infundats contra periodistes i defensors dels drets humans.

L'any 2020, el Parlament Europeu crea el Premi Daphne Caruana Galizia, en memòria de la periodista maltesa morta en un atemptat bomba el 2017. L'objectiu del guardó és premiar exemples de periodisme d'excel·lència respectant els valors de la Unió Europea.

Com a eurodiputada, què més considera que s'hauria de fer, sigui des de la Comunitat Europea sigui des de la comunitat internacional, per disminuir els riscos als periodistes en fer la seva feina, especialment les dones?

Com a comunitat europea, hem de garantir mesures de protecció per als periodistes. Per això, en cas de vulneracions contra periodistes, s'ha de dur a terme una investigació i unes diligències rigoroses, fins i tot quan aquestes amenaces vinguin de les forces regulars. La responsabilitat dels exèrcits, encara que siguin subcontractats, és essencial si volem lluitar contra la impunitat.

També és important crear serveis nacionals de suport independents, com ara línies d'atenció telefònica que ofereixin assessorament legal i suport psicològic, o, fins i tot, solucions d'allotjament per als periodistes i altres professionals dels mitjans que s'enfronten a amenaces. I això, fent especial atenció a les amenaces que es fan a les dones periodistes. I lluitar contra tota discriminació vers les dones, incloses les dels mitjans.

Quin creu que serà el futur de les periodistes en zones de conflicte?

En un estudi recent de l'Institut Reuters per a la Universitat d'Oxford, es conclou que hi ha més dones que estudien Periodisme que homes a nivell mundial. Tot i que elles tenen dificultats per entrar a la professió i mantenir una carrera d'èxit, tenen la voluntat d'embarcar-se en aquesta professió, fet que és un bon senyal. És un deure de la comunitat internacional i dels mitjans de comunicació posar en marxa mecanismes per garantir la seguretat de les periodistes així com per combatre les desigualtats que hi ha entre homes i dones periodistes. ●

Dra. Mireya Torres,
pediatra, especialitzada en
Neonatologia i treballa a la Unitat
de Neonatologia de l'Hospital
Universitari Dexeus

**“Per molts quilòmetres
de distància que ens
separin, l'ésser humà
comparteix com és
d'essencial l'amor
per l'altre per lluitar i
seguir endavant”**

Per Arantxa Mena Gómez

La Dra. Torres ha treballat en cooperació internacional amb diverses ONGs a diferents països del món en projectes relacionats amb la salut infantil i matern-infantil. “Sempre vaig tenir clar que volia ser pediatra i volia veure totes les realitats dels nens del món. Ells em van fer voler saber què passava a altres parts del món per poder ajudar a tota criatura que ho necessités. Ells van ser els meus ulls per mirar un món més real”.

Mireya Torres ha compartit experiències amb dones que viuen en situacions límit de pobresa, desnutrició o manca d'assistència sanitària entre altres conflictes i la seva experiència li ha ensenyat, segons ella mateixa explica, a “estimar encara més la dona i la dona que és mare, perquè la potència del seu amor pot amb les injustícies de la vida”.

A Bengbis, Camerun, Mireya va treballar amb criatures i dones de la població de pigmeus baka, considerats els primers habitants del Camerun amb l'ONG Zerca y Lejos. La taxa de VIH entre la població pediàtrica i les dones és molt elevada al Camerun i les mares tenien molta por a l'hora de fer el diagnòstic. “El nostre treball consistia a fer el diagnòstic de la infecció pel VIH entre els nens i les seves mares i, posteriorment, gestionar una xarxa per aconseguir que els nens i mares diagnosticats de VIH poguessin rebre el tractament antiviral adequat”.

“Recordo dues imatges, una mirada d'una mare de desesperació i terror en informar-lo que ella i els seus fills estaven infectats pel VIH i havien de rebre un tractament que seria difícil d'aconseguir. I una altra, la mirada de ràbia i frustració d'un grup de dones quan a les xerrades que fèiem per informar de la prevenció de

la infecció del VIH els explicàvem la importància que usessin preservatiu, i com ens deien que ja ho sabien que a qui hauríem de fer explicar-ho és els homes que ens envolten”.

“En el tema de cooperació sanitària és essencial formar persones locals”, explica Torres “perquè al final els professionals sanitaris estem un temps i marxem. En un dels projectes en què he col·laborat al Nepal amb l'ONG La Família de Hetuda a més d'atendre les malalties cròniques i agudes dels nens orfes que vivien al centre, realitzem formació sanitària d'agents de salut a les dones que treballaven o col·laboraven de forma voluntària al centre. També les formàvem a elles i als nens sobre la importància de la higiene de mans per prevenir infeccions.”

La Dra. Torres també ha col·laborat a l'Hospital rural de Gambo, a Etiòpia. La taxa de desnutrició i mortalitat matern-infantil a Etiòpia és molt alta. Assistien a nens i nenes amb desnutrició severa, patologia aguda i crònica tant en edat pediàtrica com neonatal que estaven ingressats al centre i formaven el personal en Reanimació Cardiopulmonar bàsica. “Recordo encara el crit de desesperació i esquincament d'una mare quan en despertar, el seu nadó havia mort. Em vaig

sentir totalment identificada amb aquest sentiment i vaig entendre que, encara que ens separaran molts quilòmetres, hi ha sentiments que són universals”.

Quan li pregunten a ella què creu que va suposar el seu treball per a les dones d'aquestes comunitats tan diverses, ens parla de les seves mirades, les de l'agraïment, però també mirades que havien comprès que l'assistència mèdica és un dret i això les empoderava a continuar lluitant per les seves vides i per les dels seus fills. I en el sentit invers, Mireya explica el que ha suposat per a ella compartir aquests espais amb elles: “A mi em va ensenyar moltes coses, em va ensenyar a escoltar i mirar amb més calma i detenció. A aprendre a veure altres punts de vista fonamentals a la vida i altres formes de vida. A relativitzar el que no és vital i a creure més en la lluita com a grup. Per a mi ha estat un gran aprenentatge de vida on vaig aprendre que encara que ens separin molts quilòmetres de distància, l'ésser humà comparteix com és d'essencial l'amor per l'altre i aquest sentir-se estimat empodera i aquesta força és important per lluitar i seguir cada dia endavant”. ●

Cuidem de tu i dels teus

Accedeix online als teus resultats i gestiona les teves cïtes a l'àrea "Mi Quirónsalud" de quironsalud.es o a la nostra App.

Hospital Universitari Dexeus
 Grupo **quirónsalud**

Hospital Universitari Dexeus - Carrer Sabino Arana, 5 - 19 - Planta 1 - 08028 Barcelona - 93 227 47 47

Cita prèvia
 900 301 013

Perfils

Perfils

Carmen Sarmiento

“El feminisme és la batalla de la meua vida”

Sempre combativa, Carmen Sarmiento ha exercit la professió des de la lluita i la solidaritat. Va crear un estil propi de periodisme de denúncia i el seu compromís amb els més febles i amb el feminisme ha marcat la seva trajectòria professional, vinculada a Televisió Espanyola durant trenta-cinc anys. Aquesta mestra de periodistes és avui un referent

Perquè, segons les seves pròpies paraules, elles són les més pobres d'entre els pobres, el sud de tots els nords, el sud dels homes, el sud del món.

Carmen Sarmiento no ha amagat mai el seu posicionament amb l'esquerra ni la seva militància feminista. Va ser l'única periodista espanyola en assistir a les conferències de Mèxic del 1975, quan es va declarar l'Any Internacional de la Dona, i va plasmar la seva experiència en un llibre: *La mujer, una revolución en marcha*. “El feminisme és la batalla de la meua vida”, va dir en rebre el premi Clara Campoamor.

Dones que lluiten, la lluita per les dones

La seva denúncia de la discriminació que patien les dones venia de lluny, dels temps en què el franquisme sotmetia els mitjans de comunicació a tota mena de traves. Els censors van inspeccionar amb lupa els primers treballs internacionals. Al programa *Informe Semanal*, que va néixer el 1973 com a *Setmanal Informatiu*, ella i altres joves intentaven tractar temes prohibits, entre ells el divorci o l'avortament. A la Transició se sumarien d'altres, com l'adulteri o la participació de les dones a la vida pública.

La inclusió de la seva visió feminista a *Los marginados* va aplanar el camí per a la sèrie següent: *Mujeres de América Latina*, emesa el 1993 i 1994. Mentre a Espanya se celebrava el “descobrimient” del subcontinent, Carmen explicava la seva història a través de les dones.

El 2000 va arribar la seva tercera sèrie. En col·laboració amb Mans Unides va néixer *Los excluidos*, dedicada als oblidats: nens esclaus, dones obligades a exercir la prostitució, indígenes pobres entre els pobres...

Més de cinquanta documentals, uns quants llibres i més de 300 conferències avalen una trajectòria de referència que ha visibilitzat les dones i la lluita per la igualtat de gènere. Carmen Sarmiento va canviar la manera de veure el món i d'informar sobre ell. ●

Per Laura Manzanera López

Teresa Turiera-Puigbò

Denuncia les violacions als Balcans

A dues hores d'avió de Barcelona es van produir milers de violacions a nenes i a dones durant la guerra de Bòsnia i Hercegovina, conflicte que va acabar oficialment fa 27 anys però que les seqüeles psicològiques i físiques de les víctimes duren per sempre

Entre 25.000 i 50.000 dones van ser violades com a estratègia de neteja ètnica, però per a elles i les seves filles i fills nascuts d'aquells embarassos forçats no va acabar l'horror encara que sí que va acabar el focus mediàtic. Denunciar l'horror contra les dones i visibilitzar el seu dolor va ser un dels objectius que va dur a la periodista Teresa Turiera-Puigbò Bergadà a escoltar i saber què sentien i pensaven les persones violades als Balcans a través del documental “Encara hi ha algú al bosc” (2020), audiovisual dirigit per Teresa Turiera-Puigbò Bergadà i Erol Ileri Llordel, que forma part d'un projecte de l'equip de Cultura i conflicte (documental, obra de teatre i instal·lació fotogràfica).

Teresa Turiera-Puigbò ha desenvolupat gran part de la seva trajectòria professional a Catalunya Ràdio, on ha treballat com a redactora i editora d'Informatius i com a corresponsal a Brussel·les i delegada a Madrid. Entre 1991 i 1997 va seguir el conflicte dels Balcans i els primers judicis del Tribunal Penal Internacional per l'antiga Iugoslàvia, a La Haia.

“Els periodistes solem ser molt ràpids a l'hora de cobrir un conflicte però també molt ràpides en oblidar-lo. Deixem d'informar sobre un fet i no vol dir que aquell fet hagi acabat o que les persones afectades hagin deixat de patir. És una responsabilitat preguntar-se què ha passat 1-5-10-30 anys després. En el cas de la guerra de Bòsnia i Hercegovina, les violacions massives van representar un punt d'inflexió històric, perquè per primera vegada es va considerar la violació com a crim de guerra i crim contra la Humanitat. Tot i això, es va jutjar a un percentatge molt petit dels criminals de guerra, i les supervivents van ser les grans oblidades”, explica Turiera-Puigbò.

Malauradament les dones a les zones de conflicte sempre tenen les de perdre i aquest fet és un fet il·lògicament acceptat. Per què hi ha impunitat i per què ho permetem?

“Encara avui la majoria de víctimes ho viuen en silenci i no ho han pogut explicar obertament, mentre que els criminals de guerra han estat rehabilitats com a funcionaris o policies, i hi ha milers de judicis pendents. Amb tot, les supervivents segueixen perseguint-los per què es faci justícia. També els fills i filles nascuts d'aquelles violacions mantenen un activisme per lluitar contra l'estigma i per reivindicar justícia

per a les seves mares. Una tasca valenta i silenciosa on valia la pena posar el focus al documental “Encara hi ha algú al bosc”, afegeix la periodista.

El premiat documental “Encara hi ha algú al bosc” és fruit de moltes hores de conversa amb les supervivents de les violacions com a arma de guerra comeses entre 1991 i 2001, a terres europees. La impunitat, el silenci, el cos de la dona com a territori de conquesta es denuncia tant al documental com a l'obra de teatre o a la instal·lació fotogràfica que han visitat ja milers de persones a diverses ciutats. La lluita per a què es faci justícia que fan les joves que volen tornar a les seves mares la dignitat en una societat que mira cap a una altra banda és d'admirar.

“Malauradament, la història es repeteix, i ara veiem que a Ucraïna els soldats russos tornen a cometre aquests i altres crims de guerra. La bona notícia és que a Ucraïna moltes dones estan més empoderades i hi han trobat més suport local i internacional per denunciar els fets i recollir testimonis. La mala notícia és que encara falta molta conscienciació social a tot el món contra la cultura de la violació, ja sigui en temps de guerra o en temps de pau. I els mitjans, els periodistes, els educadors o tothom que té alguna capacitat d'influir en qualsevol àmbit, hauríem de ser més activistes en la lluita contra aquesta cultura malauradament tan arrelada”, reclama amb èmfasi.

Potser un major nombre de presidentes de Govern o de primeres ministres acabaria amb tanta impunitat i s'aniria cap a una societat més igualitària. Respecte això, Teresa Turiera-Puigbò diu: “Sens dubte, el fet que hi hagi més dones al capdavant de la presa de decisions, sigui en l'àmbit públic o privat, ajuda a una millor sensibilitat i presa de consciència sobre la igualtat de gènere. Però la lluita està en què totes les persones, siguin del sexe que siguin, assumeixin com a pròpia, defensin i reivindicuin en tots els àmbits la igualtat de drets i el respecte mutu”.

Més informació sobre el projecte “Encara hi ha algú al bosc” al web www.culturaiconflicte.org ●

Per Esther Molas

Perfis

María Dolores Masana, els ulls de l'experiència

Lola Masana és una dona de costums. Activa, lúcida i intel·ligent, desborda una energia admirable a les nostres trobades regulars al Cafè Mauri de Barcelona, on li agrada xerrar sobre bon Periodisme i llibertat de premsa, les grans passions a què s'ha dedicat a la seva vida. Mentre somriu, miro els ulls, escolto i aprenc dels seus consells. Poques ocasions es donen a la vida de passar temps amb aquestes pioneres, els noms de les quals no sonen prou ni a les Universitats, mitjans o als grans temples commemoratius d'aquest sector nostre tan ple de falses divinitats, egos i mediocritat

Durant dècades, Masana va cobrir els fronts més perillosos de l'Orient Mitjà (Israel i Palestina, l'Iraq, entre d'altres) i la guerra civil d'Algèria. Seguia l'estela de moltes altres dones de principis del segle XX, la majoria estrangeres i moltes enviades especials aquí durant la nostra guerra civil, que ja duïen a terme aquesta perillosa tasca salvant grans obstacles i mirades reprovadores. Totes ho van fer per instint i ambició professional, -atributs aparentment reservats a l'home- però sense el reconeixement reservat a Hemingway o similars; un esborrat més de la història que casualment es dona més al nostre país que a d'altres.

El més impressionant d'ella és que és una dona forta, una gran lluitadora que ha complert els seus objectius. Gràcies a la seva empenta aclaparadora, deixa un gran llegat inspirador a les que les succeïm. Nascuda a Barcelona en una família de classe mitjana, va tenir la valentia i la gosadia de denunciar el seu pare per maltractament i abusos a l'Espanya de Franco. Va ser acollida per les monges i poc després es va casar amb el primer marit. Aleshores va deixar la carrera universitària de Físiques, va tenir quatre fills en sis anys i va entrar en una ensulsiada emocional en què, segons confessa ella mateixa: "un dia em vaig mirar a un mirall i em vaig dir: estàs desapareixent".

Sense pensar-ho dues vegades es va apuntar a la carrera de Periodisme i abans d'acabar ja li van donar unes pràctiques a *La Vanguardia*. Serien els inicis professionals de quaranta anys dedicats a la rotativa catalana que va ser casa seva, vint com a cap de la secció internacional. A mig camí va patir un divorci i no poques crítiques per viatjar al capdavant sent mare. "Més d'un company em preguntava: com ets aquí si tens fills? I jo responia, doncs igual que tu!".

La societat encara aplaudeix un home audaç i aguerrit d'armilla multibutxaques, mentre retreuen les dones que, per llei no dita, s'han de quedar a casa a cuidar *sine die*. "Que com vaig a la guerra? Doncs agafant un avió, com ells!", diu entre rialles. "Jo deixava els meus fills amb el pare o amb una tia. A la meua filla gran, la Montse, li donava les claus i les darreres voluntats. I ella em deia sempre: "sí, mama però tu torna!". Cap dels meus fills no m'ha retret mai la vida que vaig triar. Se senten tan orgullosos que mai no haurien volgut tenir una altra mare diferent de la que he estat i soc".

Quan es va jubilar es va convertir en incansable presidenta de l'ONG Reporters sense Fronteres (RSF), on amb la mateixa pell adobada en mil batalles, va denunciar els abusos dels Estats, mafiosos i criminals contra els periodistes amenaçats o assassinats per exercir la seva tasca. Entrada als vuitanta, avui té cinc fills, dotze néts i quatre besnéts, a més de diversos llibres publicats i la tasca de la vicepresidència de la Comissió de Queixes de la FAPE. Activa a Twitter, sense gaires seguidors, ni una trista Wikipedia que l'honori, llegeix i segueix l'actualitat com si tingués vint anys. No es perd un titular i no perdona un gest de sorpresa i de rebuig, fins i tot d'indignació davant els envits contra la llibertat de la premsa i la censura.

Continua sent ella. La pionera que no ha renunciat ni a ser mare ni als objectius professionals. La que miro i admiro en un cafè de la Rambla, volent atrapar als seus ulls que tant han vist una mica d'aquell apoderament natural que moltes anhelan. ●

Per Mayte Carrasco

Perfis

Bernabé ens explica que "vaig viure gairebé vuit anys a Kabul (Afganistan) i sempre tenint moltes precaucions, sobretot, durant els desplaçaments, perquè existia un alt risc de segrestos cap a les persones estrangeres, i perquè hi havia moltes mines al terreny. La meua vivència a Kabul va ser normalitzar coses que no són normals. Vaig decidir vestir-me com una dona afganesa: túnica llarga negra i un mocador negre, perquè aquesta vestimenta em feia passar desapercebuda pel carrer. Aquesta indumentària em facilitava la feina i jo em sentia més segura. Vaig aprendre una sèrie de codis que et faciliten la vida com a dona. Per exemple: les dones no sèiem mai al costat d'un home que no coneixéssim. A l'Afganistan -país molt masculista-, si la dona està casada això t'ofereix una certa "protecció", i jo mentia quan em preguntaven. Sempre deia que estava casada i amb una criatura. Com a dona periodista, podia accedir a llocs on només entraven dones. Per exemple: a la maternitat només hi treballen dones i només hi poden entrar dones, mai homes. Jo podia fer reportatges sobre les mares i les criatures, i els meus col·legues no ho podien fer. I, portant el burca, també passava més desapercebuda que els meus companys periodistes.

La periodista explica que un dels principals temors de les dones a l'Afganistan era patir abusos sexuals. "Les dones afganeses sempre depenen d'un home: quan no estan casades, les dones depenen del pare o d'un germà. I quan estan casades, les dones depenen del seu marit. La figura masculina és qui decideix si la dona pot anar a estudiar, o a treballar, o si pot anar al metge. Aquesta situació de control total de la dona arriba al seu màxim quan la dona embarassada necessita el permís per escrit del marit per fer-li una cesària, sinó el doctor no executa la cesària amb el risc cap a la criatura".

A l'agost del 2021, tothom va veure les imatges de l'aeroport de Kabul amb gent agafant-se als avions per fugir de l'Afganistan amb l'arribada dels talibans. Bernabé opina al respecte: "Penso que la política intervencionista d'occident a l'Afganistan mai va voler resoldre el problema. Ens remuntem al passat a l'any 1979 quan la URSS va intentar envair l'Afganistan enviant milers de soldats russos. Els EUA van armar els mujahidins per a què lluitessin contra la URSS. Va durar deu anys, quan els soviètics es van retirar al 1989, però les faccions islamistes radicals de mujahidins armades pels Estats Units d'Amèrica van començar a lluitar entre elles per fer-se amb el control del govern. Llavors, als anys 90 van sorgir els talibans per voler posar ordre i seguretat. Van controlar zones on no hi havia bombardejos i van estar al poder durant cinc anys fins a l'atemptat contra les torres bessones de Nova York, al 2001. Per fer caure els talibans, els EUA va decidir contactar amb les faccions d'islamistes radicals mujahidins i finançar-les per tenir armes per fer caure als talibans. Les tropes nord-americanes van bombardejar certes zones, però la lluita al terreny la va fer la secció dels mujahidins. I quan van guanyar als talibans, van reclamar a la comunitat internacional al desembre de 2001 a Bonn (Alemanya) formar part del nou govern afganès. Això es va convertir en un càncer per a l'Afganistan, perquè la comunitat internacional va posar en el poder a criminals de guerra, i això fa que qualsevol país amb aquests tipus de dirigents mai aixequi el cap. Ara, posar-nos les mans al cap pensant en les pobres dones afganes quan la comunitat internacional va fer una mala gestió, no serveix de res. Des del minut zero del 2001 mai es va pensar en la població afganesa".

Bernabé va estar a altres zones de conflicte com a la República Democràtica del Congo - on les dones viuen una situació difícil amb violacions constants-, recentment, a Ucraïna. Sobre el futur de la societat a l'Afganistan, Bernabé veu difícil una solució per a aquell país. "Necessita evolució social amb pau i educació, i per tot això calen anys. També cal reactivació econòmica i que s'acabi la impunitat amb els talibans", conclou Mònica Bernabé Fernández. La podeu seguir a @monicabernabe1 ●

Per Esther Molas

Mònica Bernabé Viure i treballar a l'Afganistan

Una de les zones del món on les dones són més invisibilitzades i denigrades és a l'Afganistan. I el nom que ens ve al cap relacionat amb periodisme i Kabul és el de Mònica Bernabé Fernández. Bernabé és llicenciada en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va visitar l'Afganistan l'any 2000 i s'hi va establir l'any 2006. Va ser corresponsal *freelance* del diari *El Mundo* a l'Afganistan durant vuit anys, entre 2006-2014. L'any 2015 es va traslladar a Itàlia i l'any 2017 es va incorporar al diari *Ara* com a responsable de la secció d'Internacional. Autora dels llibres *Afganistán, crónica de una ficción* (Debate, 2012) i *Mujeres, Afganistán* (Blume, 2014), ha rebut diversos guardons com el Premi Bones Pràctiques de Comunicació no sexista de l'ADPC per a l'exposició "Mujeres, Afganistán" (2016) o el Premi de Periodisme Cirilo Rodríguez a la millor corresponsal espanyola a l'estranger (2013)

Alicia Oliver Rojo

“Continuem vivint en una societat heteropatriarcal on els grups fonamentalistes i els partits d'extrema dreta estan més presents que mai”

Alicia Oliver Rojo ha dedicat una bona part de la seva vida a col·laborar en entitats socials, fent cooperació amb grups de dones d'altres països, especialment a Llatinoamèrica. Llicenciada en Ciències de la Informació per la UAB, treballa ara com a Coordinadora de la Xarxa Europea de Dones Periodistes, entitat creada l'any 1993

mesoamericana de defensores dels drets humans de les dones i sempre diu que va aprendre molt d'elles! Pel que fa a l'Afganistan, també dona suport a una entitat que s'acaba de crear, que es diu "People Help" on fan una tasca encomiable: donar suport i seguiment a dones i les seves famílies des del mateix Afganistan, passant per Pakistan i arribant a l'Estat Espanyol. "Allà on no arriben les institucions estan elles: un grup de dones multidisciplinar que està resolent moltes deficiències", explica.

Ella no entén que l'any 2022 encara s'hagi de parlar de solidaritat entre països rics i pobres i afirma que més aviat s'hauria de parlar de països "empobrits" i posa com a exemple la República Democràtica del Congo, un país que posseeix grans riqueses com or, diamants, urani, coltan o petroli, per esmentar alguns minerals, que potencialment podria ser un dels països més rics del planeta, pel que fa a recursos, però on el colonialisme i la corrupció l'han empobrit i l'han submergit en una sèrie de guerres i conflictes armats. Recorda que aquell país que va patir una colonització particularment brutal, amb milions d'homes, dones i infants assassinats quan era propietat del rei Leopoldo II de Bèlgica i sempre afirma amb rotunditat que els països del Nord Global tenen una gran responsabilitat en l'espoli dels països del Sud Global.

En aquest camp, Alicia Oliver sempre comenta que encara li queden moltes coses per fer. Per exemple, implementar un projecte per donar suport gratuït en comunicació a les ONG petites i mitjanes que no tenen prou recursos per dedicar a la comunicació, però que fan una gran tasca tant en cooperació com en Educació pel Desenvolupament. Aquest projecte es va iniciar amb l'ajut de Justícia Global de l'Ajuntament de Barcelona, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i amb la borsa de treball del Col·legi de Periodistes de Catalunya, però la Covid ho va aturar. Desitja que vinguin temps millors per a tothom! ●

Per Marga Solé Montané

Després de treballar com a reportera ENG, el seu primer destí va ser el Pròxim Orient, a Jerusalem, del 2004 al 2006. Era un moment polític de gran convulsió, amb la malaltia i mort de Yassir Arafat. Va cobrir les eleccions presidencials i legislatives de Palestina que va guanyar a Cisjordània el partit Al-Fatah i, a la franja de Gaza, el Moviment de Resistència Islàmica, Hamàs. També va ser testimoni de l'únic moment en què Israel ha decidit abandonar territori ocupat, l'anomenat disengagement, o la retirada de les colònies jueves de la franja de Gaza, impulsada per un primer ministre polèmic, Ariel Sharon. "La situació ha canviat molt durant el mandat del president Benjamín Netanyahu", diu Isabel. Ja no es parla de full de ruta ni d'acords de pau. L'ocupació s'ha endurit per a la població palestina, amb càstigs exemplars i vulneració dels drets humans contra civils que no han comès cap crim.

Al preguntar-li sobre el paper de les dones palestines, Galí és contundent: "Segons la meua experiència són de les més evolucionades del món àrab, però en coneixem poques líders. L'anglicana Hannah Ashrawi que ja té 75 anys, va donar en el seu moment la cara com a membre de l'Organització per a l'Alliberament de Palestina (OAP), però per molt valenta que fos en aquell entorn masculí, no deixava de ser una dona i, a més, cristiana. També coneixem el cas d'una espanyola destacada, la Juana Rishmawi, casada amb un palestí de Betlem. Ha estat empresonada preventivament durant mesos sense que es presentessin proves contundents contra ella. Formava part del Health Work Committee, un moviment civil de palestins amb una base ideològica socialista.

Amèrica Llatina

L'altra zona on va treballar des del 2009, fins al 2012 és l'Amèrica Llatina. La seva estada a Colòmbia la defineix com una experiència punyent. Fins que no va arribar la guerra de Síria, Colòmbia va ostentar durant anys el trist rècord de ser el país del món amb més població desplaçada, més de cinc milions. Un país amb les diferències de classe i de raça més fortes. On la població rural s'ha vist atacada i obligada a canviar de lloc de viure, pels terratinents, els propietaris de les mines o les grans multinacionals, i on la lluita entre els narcos, les guerrilles i les milícies paramilitars han deixat la població exhausta.

Ens explica una iniciativa que va conèixer en primera persona. Esther Polo, filla d'una camperola resistent i de pare assassinat pels paramilitars, ha creat juntament amb la seva mare María Zabala el projecte "El Valle Encantado". Un intent de recuperar i cultivar de manera col·lectiva unes quantes hectàrees de terra després d'haver estat expulsades d'allà on vivien. La solidaritat entre les dones María Zabala la va manifestar amb l'invent de "les olles comunitàries", a la ciutat de Montería. Colòmbia però ha canviat molt en aquests deu anys, diu Galí. L'esperança per a moltíssimes dones es diu Francia Márquez, vicepresidenta de Colòmbia. Una jove activista que coordina les polítiques contra la discriminació racial i de gènere.

Davant la situació angoixant que vivim de retrocés en els drets humans, Galí recorda les paraules d'una colombiana refugiada a València: "Fins que no t'allunyes del teu món de dolor, no comprens com de difícil és la resiliència, i com tants anys de lluita et poden omplir el cor d'odi".

Intentar trobar sempre una solució positiva i una mirada esperançadora als conflictes és l'únic que ens pot servir per millorar-los. ●

Isabel Galí

“Cal defensar els drets humans de la gent més humil, oprimida pels poderosos”

Isabel Galí Izard, (Barcelona, 1973) és una periodista d'Internacional que ha treballat a l'Orient Mitjà i a l'Amèrica Llatina. Es mou amb els Drets Humans gravats al front i al cor. "Si la guia són els drets humans, hi ha un moment en què els periodistes hem de triar com enfocar la situació i explicar-ho bé. Col·locar-se en una banda o en una altra depèn del mitjà on treballem, però també a títol individual del periodista". Aquest és el seu posicionament. Galí és llicenciada en Comunicació Audiovisual per la Universitat Autònoma de Barcelona i màster en Relacions Internacionals i Cooperació per la Universitat de Barcelona. La seva trajectòria periodística va començar a la secció Internacional de TV3, on va fer la beca de llicenciatura. Després d'una breu etapa a Andorra Televisió, va entrar a treballar a l'edició en català d'*El Periódico* i va formar part de la corresponsalia de CNN PLUS, a Barcelona. És plantilla fixa a TV3 des del 2001

Per Montserrat Puig Mollet

Sandra Balsells

Fotoperiodisme compromès

Sandra Balsells (Barcelona, 1966) és llicenciada en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona i postgraduada en Fotoperiodisme pel London College of Printing. Especialitzada en fotografia de conflictes i crisis humanitàries, destaca el seu treball durant més d'una dècada a la zona del Balcans, on va documentar el procés de desintegració de l'antiga Iugoslàvia i les tres successives guerres

A Sandra Balsells sempre li havia interessat l'àmbit internacional. Va ser mentre feia el postgrau de Fotoperiodisme a Londres que va descobrir en la fotografia el mitjà ideal per documentar el que succeeix al món. "Volia conèixer de primera mà altres realitats i poder informar de temes que jo trobo transcendents. Vaig descobrir que la fotografia era una eina tan potent com el periodisme escrit per introduir-me en aquestes realitats", explica.

La primera oportunitat va sorgir com a col·laboradora freelance del diari britànic *The Times*, en un moment en què el focus mediàtic estava posat en el procés de desintegració de l'antiga Iugoslàvia. Ella no va dubtar a proposar a l'editor gràfic marxar cap allà, una decisió que ha marcat bona part de la seva trajectòria professional. De fet, reconeix que la cobertura dels esdeveniments dels Balcans que va fer entre els anys 1991 i 2000 –amb les successives guerres iugoslaves a Croàcia, Bòsnia i Hercegovina, Sèrbia i Kosovo– ha estat el projecte més important de la seva carrera, tot i que el projecte més gratificant ha estat el documental 'Retrats de l'ànima', en què cerca els protagonistes de les seves fotos que havien patit les guerres dels Balcans. "Aquest procés de retorn i de trobar-me amb aquestes víctimes de la guerra, sense cap mena de dubte, ha estat el més transcendent i gratificant que he fet mai", confessa.

La seva carrera l'ha portat també a documentar històries a Israel, Palestina, Mèxic, Romania, Canadà, Cuba, Moçambic, Haití i Sicília. I entre mans, dos projectes nous: un procés d'identificació i de localització d'infectats que va fotografiar durant la guerra a Sarajevo, i un projecte per recollir el testimoni dels refugiats ucraïnesos que han estat acollits a diferents poblacions de la costa de Tarragona.

Sandra Balsells recull bona part del seu treball i vivències en el llibre *Balkan in memoriam* (Blume, 2002). També

és coautora del llibre *Montreal Metropole vue par 30 grands reporters* (Aux Yeux du Monde, 2000). En l'àmbit televisiu, és coautora dels documentals *Dying for the Truth* (Channel 4, 1994) i *Retrats de l'ànima* (TVC, 2004). Ha participat en més d'un centenar d'exposicions individuals i col·lectives, i la seva obra figura a diverses col·leccions públiques i privades. El seu treball a l'antiga Iugoslàvia va estar reconegut l'any 2006 amb el Premi Ortega y Gasset, a la Millor Tasca Informativa.

Des de l'any 1995, compagina el treball de fotoperiodista amb la docència de la fotografia a la Universitat Ramon Llull, un àmbit que troba "molt gratificant, no només per donar punts de vista de cobertures i mostrar la transcendència de cobrir el moment històric que ens ha tocat viure, sinó també per sensibilitzar la gent jove davant les situacions d'injustícia, en una societat normalment molt indiferent i que gira l'esquena a situacions molt dures".

Reconeix que, tot i que el fotoperiodisme continua sent una professió molt masculinitzada, les darreres dècades s'ha avançat molt i que "necessitem encara més temps perquè la dona vagi ocupant espais". Per a ella, és important que qui vulgui dedicar-se a aquesta professió pugui trobar un espai: "Tothom pot fer una aportació diferencial, des del punt de vista de sensibilitats i, fins i tot, de temàtiques". Per això, malgrat les dificultats que afecten avui dia la professió, anima les generacions joves a tirar endavant. Explica que, en el seu cas, no ha tingut grans dificultats per fer fotografies o entrevistes: "El secret és apropar-se a les persones amb respecte, empatia i discreció. Si treballes així, ets ben acollida i és relativament fàcil treballar". ●

Per Paloma H. Pastor
Foto: Quim Roser

IN MEMORIAM

Yesenia Mollinedo Falconi

Periodista mexicana que va exercir sempre un periodisme humà

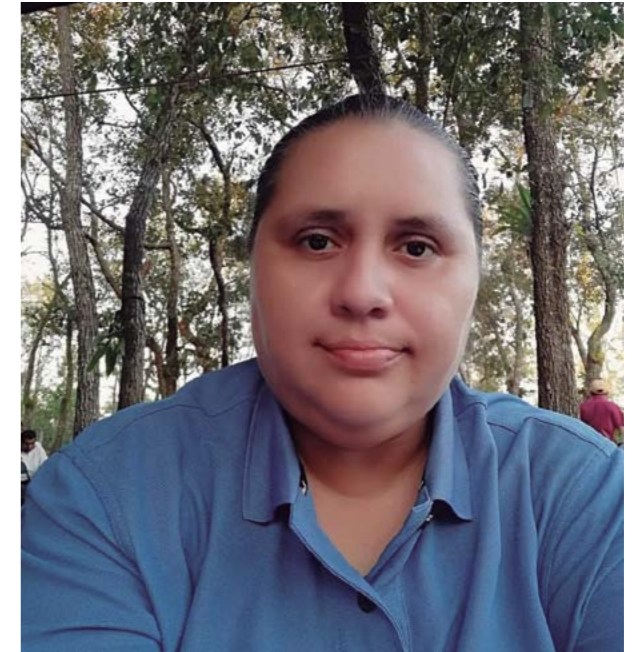
Yesenia Mollinedo Falconi (Coatzacoalcos, 1977 – Cosoleacaque (Mèxic), 2022) va exercir l'ofici de periodisme durant gairebé 25 anys a l'estat de Veracruz, al sud de Mèxic. La periodista va ser assassinada el 9 de maig de 2022 juntament amb la camarògrafa Johanna García al poblat de Cosoleacaque (Veracruz) elevant a 11 el nombre de persones assassinades relacionades amb l'àmbit periodístic des de començament d'any

Segons l'organització internacional de defensa de la llibertat d'expressió i el dret a la informació, -article 19 (1987)- des de l'any 2000 fins al 2022 s'han assassinat 154 persones treballadores del sector periodístic a Mèxic. Veracruz, lloc on Yesenia va exercir la seva carrera informativa, és l'Estat en què han passat més assassinats d'aquest tipus (20%) del 2000 al 2022. S'han comptabilitzat, entre 2010 i 2021, 1167 agressions contra dones periodistes a Mèxic.

Yesenia Mollinedo va iniciar la seva carrera com a periodista al mitjà de comunicació *Ahora 30-30*, dirigit pel seu germà Ramiro Mollinedo, en què va realitzar diverses activitats, però la principal era cobrir les administracions públiques.

Tot i el context de violència contra el col·lectiu de periodistes a Mèxic, Yesenia Mollinedo va fundar juntament amb altres companys l'agència informativa *El Veraz* el 2012, un mitjà d'informació local i estatal que tenia com a eslògan "Periodisme amb sentit humà".

La periodista solia fer transmissions en viu per informar sobre les activitats governamentals de la regió a més a més de donar cobertura a la nota vermella i/o de l'àmbit policíac. En una entrevista, Ramiro Falconi, el germà de Yesenia, ens explica que "a Veracruz hi ha moltes dones que cobreixen les notes policíacques i de successos, són molt sagaces i valentes". I amplia: "l'ofici del periodisme a Mèxic i a moltes parts del món és molt més perillós que estar amb els talibans. Tot i això, aguantem vara, aguantem l'envestida, a això ens dedi-

quem, ens agrada. Si no som nosaltres hi haurà algú que aixequi la veu a l'univers per dir que les coses que s'estan fent en qüestions de política, en matèria de govern, en matèria ambiental, en matèria de salut no estan bé i quan es fan bé, aplaudir-ho i reconèixer-ho".

Formació

Mollinedo va estudiar a la ciutat de Coatzacoalcos la carrera de Dret a la Universitat La Salle, i durant alguns anys exercí la seva carrera, però aviat es va decantar per explorar el treball periodístic.

Una apassionada nata del periodisme

Ramiro Mollinedo Falconi ens explica que "Yesenia era una amant del periodisme, li agradava molt, li apassionava la idea d'investigar" i la descriu com "una dona que mai no va caure i que sempre es posava del costat de qualsevol companya o company de la professió. Era molt solidària".

El doble crim va impactar a nivell internacional perquè, "primer, s'atempta contra dues dones, en el temps en què a Mèxic i a l'Estat hi ha molt femicidi... i a això li van afegir el paper que la meva germana tenia com a comunicadora, llavors l'impacte va ser doble perquè els qui la van conèixer i la van tractar sabien que ella no estava involucrada en cap mena d'activitats il·lícites, era una bona persona".

El periodisme de Yesenia -en paraules del seu germà- era molt crític "lluny de fer una lloança als governants... encara que pogués haver-hi un compromís publicitari no era còmplice de les corrupteles dels governants de torn".

La família de Yesenia està esperant els resultats de les línies de recerca que han obert les autoritats estatals i exigeixen que es faci justícia i que s'apliqui la pena d'acord amb l'Estat de dret. ●

Per Luisa Martínez-García

Gervasio Sánchez, artista de la imatge i reporter humanista, de fermes conviccions

D'origen andalús, Còrdova (1959), periodista de professió, fa més de tres dècades que resideix a Saragossa. Amb una llarga i prolífica trajectòria, ha dedicat molts anys de la seva vida a fer de reporter per diferents països en situació de conflicte armat, com és el cas de: Sarajevo, Afganistan, Cambodja, Angola, Kosovo, Sierra Leone, etc., i il·lustrant -gràcies al domini de la seva càmera i a la seva mirada sensible- amb unes potents, expressives, incòmodes però imprescindibles imatges, el patiment humà; des del propòsit que aquestes víctimes, autèntics símbols d'un drama universal, puguin arribar a ser uns necessaris missatgers de la pau

Per Carmel·la Planell Lluís
Foto Arxiu Gervasio Sánchez

No havien de passar gaires anys, essent corresponsal de guerra en alguns dels principals llocs en conflicte, quan va plantejar-se fins a quin punt resulta impossible de trobar un punt d'equilibri en aquesta societat: "Mentre hi ha qui gaudeix d'una vida còmoda, altres viuen un autèntic infern en ser víctimes de conflictes armats" -Sánchez, apunta. Així, cronològicament, diferents etapes conformen la seva obra fotogràfica i documental, unes fotografies, en blanc i negre i color, que són una seqüenciació imparabile i inèdita d'històries per explicar independentment de la localització, el color de la pell o l'ètnia dels seus protagonistes. Instantània rere instantània es percep fins a quin punt pot quedar amputada una vida, amb pèrdues irreparables i amb els somnis del futur truncats.

De retruc, amb el missatge de cada fotografia, hi endevines aquella denúncia de Sánchez a una realitat paradoxalment hipòcrita i vergonyant, tan ben explicitada amb les seves paraules: "A Espanya, des dels anys de la Transició, i en tots els mandats, s'han anat fabricant armes per a vendre-les a països amb conflictes civils, veïnals o guerres obertes. Si bé, tots els presidents podrien estar encausats en un Tribunal internacional per la permissivitat i complaença amb el negoci armamentista; aquí es mira cap a un altre costat i sembla que aquest sigui un tema menor, passant de llarg de les protestes antibel·licistes de la societat civil".

Als nostres dies, aquest fotògraf i humanista incansable, se sent reconfortat amb la seva feina i sobretot molt agraït amb tots els protagonistes de la seva obra, que li han descobert el valor de la lluita per a la supervivència i la superació. A pesar dels desastres de les guerres i que els responsables s'amaguin darrere d'una mascarada de maquiavèl·lics interessos; sense ser optimista, Sánchez considera que el contacte amb les víctimes sempre deixa encesa una llum d'esperança en un futur millor.

Endemés de ser enviat especial per la pau de la UNESCO des del 1998 i haver rebut per part del govern d'Espanya, a l'any 2011, la Gran Creu de l'Ordre Civil de la Solidaritat Social, ha estat receptor de multitud de premis i reconeixements professionals al seu consolidat itinerari d'artista de la imatge i reporter humanista per arreu de l'Estat, d'entre els quals cal destacar el Premi Nacional de Fotografia, 2009. Al costat de nombroses exposicions fotogràfiques que fan públiques les seves imatges, del seu treball com a autor de llibres fotogràfics val esmentar: "El Cerco de Sarajevo"; "Vidas Minadas"; "Kosovo, crònica de la deportació"; "Nens de la guerra"; "Sierra Leone, guerra i pau"; "Sarajevo, 1992-2008"; o "Violències. Dones. Guerres". I, més àmbits de la comunicació periodística els ve realitzant a *Heraldo de Aragón*, a la Cadena Ser i a la BBC. ●

IN MEMORIAM

Shireen Abu Akleh, la veu de Palestina

Shireen Abu Akleh (Jerusalem Est, 1971 – Yenín, 2022) de nacionalitat palestina i nord-americana va ser una periodista especialitzada en el conflicte palestino-israelià que va morir assassinada l'11 de maig de 2022, tot i anar identificada com a premsa, al campament de refugiats palestins de Yenín

Segons un informe de l'Oficina de l'ONU per als Drets Humans realitzat per investigadors independents, la bala que va matar la periodista era israeliana. La portaveu de l'ONU, Ravina Shamdasani, va declarar el 24 de juny passat que "els trets no van provenir de palestins armats, com inicialment van defensar les autoritats israelianes".

Shireen va exercir el periodisme durant 25 anys. Va ser presentadora de televisió, reportera i locutora de ràdio. Va treballar per a diversos mitjans de comunicació, inclosos Radio Montecarlo, Voice of Palestine, Amman Satellite Channel i MIFTAH.6

Des del 1997 i fins al dia en què va ser assassinada va treballar com a corresponsal del canal àrab de notícies Al Jazeera.

És reconeguda com una veterana de la televisió perquè va cobrir diferents esdeveniments del conflicte palestino-israelià des de la segona intifada, l'any 2000. A més, el 2006 va cobrir la guerra del Líban.

L'obituari d'Al-Jazeera publicat l'11 de maig del 2022 afirma que Shireen Abu Akleh "era una periodista valenta i amable amb un riure contagiós que es dedicava a explicar històries sobre palestins comuns".

El funeral de la periodista, que va durar tres dies, va atraure un munt de palestins i es recordarà com el més llarg de Palestina. La processó va passar per Yenín, Nablus, Ramal·la i Jerusalem i va ser violentat per la policia israeliana.

Formació

Shireen va iniciar el grau d'Arquitectura a la Universitat Jordana de Ciència i Tecnologia, però ho va deixar pel de Periodisme que realitzaria a la Universitat de Yarmouk. Poc abans de morir havia finalitzat un diplomant en mitjans digitals. També feia classes d'hebreu per conèixer

en profunditat la cobertura del conflicte dels mitjans de comunicació israelians.

La veu de Palestina

En una entrevista publicada per *Middle East Eye* -un mitjà de notícies en línia sobre l'Orient Mitjà i Àfrica del Nord-, a YouTube l'11 de maig de 2022, Shireen va declarar que "vaig triar el periodisme per estar a prop de la gent". En un article de la periodista Linah Mohammad publicat a National Public Radio explica que "la periodista era una veu familiar i quotidiana a les llars palestines. Per això és coneguda com la veu de Palestina. A més -afegeix-, serà recordada com una de les primeres dones corresponsals de la regió i com una periodista feminista."

Per atresorar el seu llegat, la Birzeit University, on Shireen va treballar com a professora el 2004, va crear una beca en honor seu per impulsar dones periodistes i un concurs periodístic que porta el seu nom. ●

Per Luisa Martínez-García
Foto Al Jazeera Media Network

LA MEVA REGLA, LES MEVES REGLES

Quan tinc la regla, tinc la copa, les calces mensuals i les compreses reutilitzables. Són les opcions més sostenibles, modernes i econòmiques. Són la meva opció i també poden ser la teva. Tra-trà!

Parlem de la regla? Entra a lesmevesregles.cat

Fem-ho / BÉ
TÓT
POSSIBLE

 **Generalitat
de Catalunya**